Jaargang 116. Vrijdag, 24 Julij 1857. No. 88.

GRONINGER COURANT.

ALGEMEEN DAGBLAD
voor de Stad en Provincie Groningen.

Bij deze Courant is verzonden *Bijblad* no. 14, inhoudende: *Verslag van de handelingen der Provinciale Staten van Groningen.*

Verkiezing.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van *Groningen* maken bekend, dat het BUREAU van STEMOPNEMING in de Gemeente *Groningen*, aan hen, in gevolge art. 68 der Kieswet, heeft ingezonden de **PROCESSEN-VERBAAL**, bedoeld bij art. 52 en 67 der gemelde Wet, wegens de **inlevering** op den 21sten en de **opening** op den 22sten dezer van de **STEMBRIEFJES** voor de KEUZE van ZEVEN LEDEN van den RAAD der GEMEENTE, uitmakende het een derde der Leden, dat op den eersten DINGSDAG van September a.s. moet aftreden; dat uit het Proces-verbaal van Stemopneming blijkt, dat het getal der uitgebragte stemmen is geweest 455, waarvan één van onwaarde is verklaard; dat de volstrekte meerderheid der stemmen hebben verkregen en alzoo zijn benoemd tot **LEDEN** van den **RAAD** der **Gemeente Groningen** de Heeren:

J. SLOT,	met	432 stemmen,
J. TH. DOORNBOSCH,	»	428 »
Mr. **J. H. GEERTSEMA**,	»	425 »
Prof. **J. BAART de la FAILLE**,	»	404 »
K. MESDAG,	»	388 »
E. DOMMERING,	»	342 »

terwijl voor de nog openstaande plaats geene volstrekte meerderheid is verkregen; dat de meeste stemmen op zich hebben vereenigd de Heeren **F. DE WITT** (148), en Dr. **G. ACKER STRATINGH** (107), over welke herstemming moet plaats vinden, welke is bepaald op WOENSDAG den 5den Augustus e.k.

Voorts, dat, in gevolge art. 69 der Kieswet, afschrift van de Processen-verbaal terstond is aangeplakt en ter Secretarij der Gemeente voor een ieder ter inzage is nedergelegd.

GRONINGEN, 22 Julij 1857.

Burgemeester en Wethouders: J. SLOT.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

KEURING VAN VUILNISWAGENS.

De fungerende OPZIGTER der STRAATVUILNIS te *Groningen* brengt bij deze ter kennis van de belanghebbenden, dat de **KEURING** der **WAGENS**, bedoeld in art. 18 van het Reglement van Politie van den 29sten Junij 1856, zal plaats hebben op **Maandag den 27sten Julij 1857**, des namiddags te 3 uur, op de ***Rademarkt*** alhier.

Men wordt gewaarschuwd dat **alleen geheel overdekte Wagens** ter keuring kunnen worden aangeboden.

GRONINGEN, 22 Julij 1857.

De Opzigter voornoemd:
E. BUTTINGER.

BUREAU VAN POLITIE.

Ter **Herkenning** gedeponeerd: 1) **TWEE PAKKEN**, waarin oude MANS-KLEEDINGSTUKKEN, oogenschijnlijk van eenen Polderwerker of Arbeider afkomstig, alsmede een lap nieuw BORSTROKKENGOED met blaauwen grond en witte en roode strepen; op een paar witte WOLLEN SOKKEN staat het merk B; in een der Pakken bevindt zich een stuk KAAS. Beide Pakken zijn gevonden op eene bank bij de Kranepoort, in den nacht van den 20sten op den 21sten Julij j.l., door de Politie.

2) een **ARMBANDJE**, bestaande in een GOUDEN SLOTJE met BLOEDKORAAL en vier STRENGJES BLOEDKORALEN.

NIEUWSTIJDINGEN.

JAPAN.

Eenigen tijd geleden is gemeld, dat de Keizer van Japan besloten had betrekkingen aan te knoopen en handelsverdragen te sluiten met de vreemde mogendheden, die het zullen verlangen. Thans wordt gemeld, dat het hof van Jeddo besloten heeft een buitengewoon gezant naar Europa te zenden en daartoe den gouverneur van Simoda heeft gekozen, die een schrander persoon moet zijn, geschikt om aan zijn vorst een volledig verslag te leveren van den staat van zaken in Europa.

TURKIJE.

De moeijelijkheden, waartoe de zaak der Donau-vorstendommen aanleiding geeft, schijnen eer te vermeerderen dan te verminderen, zooals men een oogenblik hoopte van de jongste maatregelen der Porte. De invloed van den Engelschen gezant te Konstantinopel, lord *Stratford de Redcliffe*, begint zich weder te vertoonen. Aan den aandrang van deze zijde gehoor gevende, heeft de Turksche regering geweigerd, het protest in overweging te nemen, hetwelk Frankrijk, Rusland, Pruissen en Sardinië hebben ingeleverd tegen de onwettige inrigting der kiezerslijsten van Moldavië. *Reschid*-pacha heeft de vertegenwoordigers dezer vier mogendheden verwezen naar den heer *v. Prokesch* en lord *Redcliffe*, en voorgesteld, de conferentie op nieuw te openen, ten einde te trachten de verschillende partijen tot eenheid te brengen. Dit voorstel is blijkbaar niets meer dan een zijdelingsch middel om de zaak op de lange baan te schuiven en is dan ook niet aangenomen. Een brief uit Konstantinopel van den 11den Julij meldt, dat de spanning tusschen den heer *de Thouvenel* en *Reschid*-pacha op dit oogenblik zeer groot is.

De stedehouder van Moldavië, prins *Vogorides*, heeft op nieuw een' despotieken maatregel genomen. Hij heeft de Israelieten daar te lande onderworpen aan eene belasting, welke 100,000 dukaten (ruim *f* 500,000) zal moeten opleveren. Het zonderlingste van dezen maatregel is, dat de Israelieten in Moldavië allen Oostenrijksche ingezetenen zijn en dat de stedehouder zich omtrent deze belasting met de Oostenrijksche regering heeft verstaan.

De Israëlieten zouden aanvankelijk, hoogst misnoegd, hebben verklaard, ongezind te zijn om te gehoorzamen, doch waren tot andere gedachten gekomen, nadat zij overtuigd waren geworden, dat, in geval *Vogorides* niet werd ondersteund, de vorstendommen zouden worden vereenigd, ten gevolge waarvan de Israëlieten, die alsdan zouden ophouden Oostenrijkers te zijn, waarschijnlijk zouden worden verjaagd.

ITALIË.

Meermalen is gewaagd van adressen, die bij gelegenheid van 's Pausen reis door de provinciën van zijn gebied door aanzienlijke ingezetenen aan hem gerigt zouden zijn. Dit wordt thans door het officiële dagblad van Piëmont bevestigd; men leest daarin, dat in Bologna, Ravenna, Forli, Cesena en Ferrara door vele aanzienlijke en invloedhebbende personen adressen onderteekend zijn, waarin verklaard werd dat er tusschen het gouvernement en de bevolking jammerlijke tweespalt bestaat; dat de wetgeving van den Kerkelijken Staat gebrekkig is; dat het kerkelijke element er de bovenhand heeft; dat de geest van goede wetten door willekeurige bepalingen van het bestuur verijdeld of vervalscht wordt, en dat er geen ander middel tot genezing van het kwaad is dan wijze en vrijgevige hervormingen.

Hoe bevreesd men te Rome voor oproeren is, blijkt duidelijk uit het volgende voorval. Den 12den dezer werd de generaal *Farina*, minister van oorlog, met militaire eer begraven. Deze plegtigheid werd echter door een voorval gestoord, dat de ergste gevolgen had kunnen na zich slepen. Toen de lijkstoet over het Corso kwam, hoorde men eensklaps een schel gefluit. De menigte hield dit voor het teeken tot de uitbarsting van een opstand, en elk nam de vlugt. De verwarring was buitengewoon groot. De ruiten der winkelramen werden verbrijzeld, vele personen bekwamen wonden, en anderen werden op den grond geworpen en vertrapt.

Het Zwitsersche bataljon, dat den lijkstoet voorafging en ook in de meening verkeerde dat er een oproer was uitgebarsten, maakte zich gereed om een aanval te doen. Gelukkig vernam de bevelhebber der pauselijke dragonders de ware oorzaak der beweging, en gaf bevel om een marsch te spelen, waardoor de gemoederen eenigzins gerustgesteld en de orde eenigermate hersteld werd.

— Berigten uit Napels van den 16den dezer maken geen gewag van nieuwe rustverstoringen of onlusten in het koningrijk der Beide Siciliën; zij melden alleen, dat er hier en daar nog opruijende proclamatiën onder de bevolking verspreid werden.

De revolutionairen, die bij den mislukten inval in Calabrië gevangen genomen zijn, zullen niet voor den krijgsraad teregtgesteld worden, maar voor den burgerlijken regter.

Men ontvangt thans eenige nadere bijzonderheden omtrent de beweegredenen, welke *Mazzini* tot den laatsten opstand in Italië geleid hebben. Voor drie maanden was er onder de Italiaansche democraten een complot gesmeed, 't welk echter niet ten doel had, bewegingen in Italië te veroorzaken. Het plan was, eene Piëmontesche stoomboot te huren, die heimelijk te wapenen, alsdan op de Napelsche kust en op de eilanden overal de sedert 1849 in hechtenis zijnde veroordeelden wegens staatkundige redenen in vrijheid te stellen, zich alsdan, zonder eenigen anderen aanval, naar Malta te begeven, en aldaar den loop der zaken af te wachten. Een Engelsch consul in Italië zou er kennis van gekregen en er zijn gouvernement van verwittigd hebben. Ook *Mazzini* kreeg kennis van hetgeen werd voorbereid; hij wilde van de gelegenheid gebruik maken, om het koningrijk Napels in opstad te brengen, en daar men aarzelde, zou hij aangeboden hebben zich zelf naar Napels te begeven, om te zien of de onderneming kans had van te gelukken. Daarin stemde men toe, en hij kwam zeer tevreden terug, met de verklaring, dat 300 kloeke mannen voldoende waren om het land in opstand te brengen. Toen werd besloten van het eerste plan af zien en een' bepaalden opstand te wagen. Men had zich gevleid, dat het landvolk de beweging zou ondersteunen en de soldaten zouden overloopen; een en ander is echter mislukt.

Men zegt dat *Mazzini* ten gevolge van het resultaat der onderneming zeer ontmoedigd is, maar die het zeggen weten gewoonlijk even weinig van *Mazzini* als van zijne plannen.

— In den nacht van den 14den op den 15den dezer heeft te Genua weder eene poging tot opstand plaats gehad, waarbij men het voornamelijk op twee forten scheen gemunt te hebben. Deze strafbare poging werd gelukkig nog in tijds ontdekt. Te Livorno vindt men elken morgen muren met plakkaten bedekt, inhoudende de verklaring, dat het uur der wraak welhaast slaan zal.

DUITSCHLAND.

Naar men verneemt, zijn, op kosten van het bestuur der speeltafels te Homburg, opgravingen bewerkstelligd aan het kasteel Saalburg, niet verre van daar, 't welk wordt gehouden van door de Romeinen te zijn gesticht. Deze werkzaamheden zijn in het begin van Julij gestaakt. Genoemd bestuur heeft zich genegen verklaard om deze af- en ontgravingen voort te zetten, maar heeft daaraan de voorwaarde verbonden van het verlof om eene *vijfde* speeltafel in de gemelde badplaats te mogen inrigten.

— De Koning van Hannover is dezer dagen, volgens eene oude gewoonte, uitgenoodigd geworden om het schuttersfeest te Hannover met zijne tegenwoordigheid te vereeren. De Koning heeft ditmaal die uitnoodiging niet aangenomen, en door den minister van binnenlandsche zaken aan den burgemeester als reden van zijne weigering doen weten, dat hij bij het bedoelde feest niet wenschte in aanraking te komen met de regering en de onderscheidene collegiën der hoofdstad, die door hunne keuzen voor de tweede kamer en voor den stedelijken raad blijken hadden gegeven van eene stelselmatige oppositie tegen zijn gouvernement, waarover de Koning zijn hoog misnoegen te dezer gelegenheid wilde te kennen geven. De burgemeester heeft onverwijld een protest tegen deze mededeeling aan den minister van binnenlandsche zaken ingezonden, en in eene op den 18den dezer gehouden bijeenkomst het gebeurde ter kennis van den stedelijken raad gebragt, die zich bij een met redenen omkleed besluit met het protest van den burgemeester vereenigd heeft, onder beroep op zijne grondwettelijke bevoegdheid om bij het verkiezingswerk alleen zijne overtuiging aangaande de belangen en het welzijn van land en stad te raadplegen.

— Den 15den dezer stierf te Weenen in 66jarigen ouderdom *Carl Czerny*, de bij alle pianospelers wel bekende componist. Hij was onder zijne kunstbroeders een der meest productiven, want behalve 849 werken die van hem in druk zijn verschenen, heeft hij nog een bijna even groot aantal pianostukken vervaardigd die nog niet in het licht zijn gekomen.

GROOT-BRITTANJE.

De Koningin der Nederlanden heeft Zondag de godsdienstoefening in de kapel der Nederl. legatie bijgewoond. Zij legt voortdurend bezoeken bij de eerste autoriteiten des lands af.

— Het Lagerhuis heeft Dingsdag met 246 tegen 154 stemmen besloten aan lord *John Russell* magtiging te verleenen tot het indienen van een wetsontwerp, strekkende tot wijziging van den parlementseed, in dier voege, dat Israëlieten, tot leden van het Parlement gekozen, dien eed kunnen afleggen. Door de regering werd het voorstel om de bill in te dienen ondersteund; zij liet zich echter niet uit over hetgeen zij bij de behandeling van het wetsontwerp zal doen.

— Hoe aanzienlijk de schapenteelt in Engelsch-Australië is, kan daaruit blijken, dat bij de dezer dagen te Londen plaats gehad hebbende wolveiling niet minder dan 62,588 balen uit Australië waren aangevoerd.

FRANKRIJK.

De *Moniteur* meldt, dat sedert eene maand de politie de bewijzen had van een te Londen gesmeed complot, hetwelk een aanslag op het leven des Keizers ten doel had. Drie Italianen, belast met de uitvoering van het gruwelijke plan, werden te Parijs gearresteerd. Wapens werden in beslag genomen, de schuldigen bekenden de misdaden en noemden hunne medepligtigen. De vervolgingen, tijdens de verkiezingen geschorst, worden thans hervat. De aangeklaagden zijn naar de kamer van in-beschuldiging-stelling verzonden. De namen der aangeklaagden zijn: *Ziboldi*, *Bastoletti*, *Grilli*, *Mazzini*, *Ledru Rollin*, *Massarente* en *Campanella.*

— De maarschalk *Magnan* heeft de troepen van de eerste militaire divisie bij dagorder bedankt voor hunne goede houding bij de begrafenis van *Béranger*. De maatregelen, door de regering bij die gelegenheid genomen, waren van grooter omvang, dan men aanvankelijk wel wist. Niet alleen was het geheel garnizoen geconsigneerd, maar ook dat op de verschillende forten, terwijl men bovendien nog eenige regementen kavallerie, onder het voorwendsel van eene promenade naar het bosch van Boulogne ontboden had, waar zij van 's middags 12 tot 's avonds 8 uur gereed stonden. De maarschalk *Vaillant* deed in den nacht van den 16den op den 17den de ronde door de stad, om zich persoonlijk te overtuigen, dat zijne bevelen overal werden uitgevoerd. Het graf van *Manuel*, waarin het stoffelijk overschot des dichters voorloopig bijgezet is, blijft voortdurend door 100—150 agenten van politie bewaakt. Ook op andere punten van het kerkhof is de politie vertegenwoordigd. Tijdens de begrafenis waren niet minder dan 2000 stads-sergeanten en elf generaals met hunne troepen in beweging.

Niettegenstaande de groote populariteit welke *Béranger* gezegd werd te genieten, blijkt het uit eene verklaring van zijn uitgever, dat in den laatsten tijd de opbrengst zijner gedichten te gering was om de kosten van zijn onderhoud te bestrijden, hoewel hij niet op grooten voet leefde. Het schijnt dat de weldadigheid hem te gemoet is gekomen door op kiesche wijze bij genoemden uitgever eene som gelds voor *Béranger* beschikbaar te stellen. De uitgever deed het voorkomen alsof dit geld uit den verkoop van *Béranger's* werken voortspoort, zoodat de dichter ondersteund werd zonder het te weten.

De regering zal voor *Béranger* op het kerkhof Père Lachaise een grootsch gedenkteeken doen oprigten.

— Op het veld van Mars nabij Parijs wordt thans eene buitengewoon groote sterkte gebouwd. Deze moet den Malakoff-toren voorstellen en zal bij het feest van den 15den Aug. bestormd en verdedigd worden.

— De *Courrier de Paris* wederspreekt het gerucht, als zou Engeland bij Frankrijk aaanzoek hebben gedaan tot hulp, ten gevolge der Indische gebeurtenissen.

— De spoortrein naar Lyon die Parijs Vrijdag morgen te elf uur verlaten had, werd onder weg door een hevig onweder overvallen. De bliksem drong in den vorm van een vuurbol in den postwaggon door en ontplofte daar, met een slag als dien van een geweerschot. De in den waggon zittende postbeambte werd door de zwaveldamp bijna verstikt en heeft, ofschoon door het overgieten van zijn ligchaam met koud water tot bewustzijn teruggebragt, zware verwondingen bekomen. Ook tot de volgende rijtuigen strekte de ontploffing zich uit en de conducteur werd bijna ter aarde geworpen. Gelukkig echter heeft overigens niemand eenig belangrijk letsel bekomen.

BELGIË.

Als een blijk van de sterke spanning, welke thans bestaat tusschen de hier te lande uitkomende clericale organen, kan het navolgende, ontleend aan het *Journal de Bruxelles*, dienen:

»Nog één woord ten besluite. Zoodra men, als de *Emancipation* (ook een clericaal orgaan, evenals het *Journ. de Brux.*) *zoo vele zonden* voor zijne eigene rekening heeft, mag men *de onbeschaamdheid* zoo ver niet drijven, om eervolle tegenstanders uit te maken voor *gemeen volk.* Wij achten ons verpligt, aan het genoemde blad dezen raad te geven. De *Emancipation* heeft vele dwaze lofredenen en onzinnige aanprijzingen op zijn geweten, en wij zouden volkomen geregtigd zijn om op onze beurt hem zijne eigene onbeschofte uitdrukkingen weder naar het hoofd te werpen, met de wreedaardigste en scherpste toelichtingen. Gisteren nog heeft dat dagblad, 't welk zich vóór alles wil doen doorgaan als het erkende orgaan van de Katholijke regterzijde, in eene buitenlandsche correspondentie met eene onbewimpelde sympathie voor *Béranger*, — den vuilsten en onzedelijksten schrijver dezer eeuw, — gezegd, *dat het Fransche gouvernement, ingeval het den besten der dichters mogt verliezen, zou weten te toonen, dat het op de hoogte was van het nationale gevoel.* En geen woord was daarbij gevoegd tot tempering van de strekking dezer zinsnede. Deze bewonderaars van eenen onzedelijken en kwaadaardigen rijmelaar nu zijn het, die ons eene beleediging toevoegen. Och, mijne heeren, laat toch af; want het mogt ons ook eens in het hoofd komen om u voor de voeten te werpen, dat wij uwe beleediging niet zullen oprapen »omdat wij zouden vreezen de zindelijke gewoonten, waarvan wij, Gode zij dank, geen afstand willen doen, te verliezen."

NEDERLAND.

Tweede Kamer der Staten Generaal.

Zitting van Maandag den 20sten Julij.

De uitslag van de beraadslagingen over het wetsontwerp op het lager onderwijs is reeds in ons vorig nommer medegedeeld; het is aangenomen met 47 tegen 13 stemmen.

In deze laatste zitting zijn nog breedvoerige beraadslagingen gevoerd over art. 67 zooals het door de Regering was gewijzigd en de daarop voorgestelde amendementen. Behalve de wijzigingen in het vorig verslag vermeld, stelden de heeren *Wintgens* en *van Deinse* nog nieuwe voor.

In den loop der beraadslagingen, waaraan deel namen de heeren *van Hoëvell*, *Sloet tot Oldhuis*, *Dullert*, *Godefroi*, *van Deinse*, *ter Bruggen Hugenholtz*, *Bieruma Oosting*, *Westerhoff*, *Blaupot ten Cate*, *van der Linden*, *van Zuijlen van Nyevelt*, *van Heiden Reinestein*, *Sander* en *de minister van binnenlandsche zaken*, trokken de heeren *Sloet tot Oldhuis* en *van Deinse* hunne amendementen in, en werd art. 67, gelijk het door de Regering heden ochtend was voorgedragen, onveranderd zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het luidt thans aldus:

»De jaarwedden van alle tijdens het in werking treden dezer wet dienstdoende openbare hoofdonderwijzers en hoofdonderwijzeressen worden, zoolang zij hunne betrekking bekleeden, in geen geval tot een minder bedrag geregeld, dan hetgeen zij in de laatste vijf jaren aan gemeld tijdstip voorafgegaan, of voor hen, die korter in dienst zijn geweest, over het kortere tijdvak in hunne betrekking gemiddeld jaarlijks aan inkomsten hebben genoten."

Ook de amendementen op het nieuw door de Regering voorgestelde artikel, volgende op het vorige, werden achtereenvolgens verworpen; dat van den heer *Dullert* met 36 tegen 24 stemmen; dat van den heer *Wintgens* met 40 tegen 20 stemmen; waarna het artikel der Regering met 38 tegen 22 stemmen werd aangenomen.

Dit artikel luidt nu als volgt:

» Tot het in werking brengen der voorschriften betrekkelijk:

het bepalen van het getal der scholen in evenredigheid met de bevolking en de behoefte, en de uitbreiding van het onderwijs (artt. 16 en 17);

den bijstand in het onderwijs aan den hoofdonderwijzer te verleenen (art. 18);

de jaarwedden en andere voordeelen der hoofd- en hulponderwijzers en de toelagen ten behoeve der kweekelingen (artt. 19 en 20);

de kosten van het onderwijs (artt. 30—34),

wordt een termijn toegestaan van uiterlijk drie jaren, te rekenen van het tijdstip waarop deze wet verbindende is.

» Gedurende dien termijn worden aan de openbare hoofdonderwijzers en hoofdonderwijzeressen en aan de gemeenten de jaarwedden en toelagen der provinciën en van het rijk uitbetaald, in welker genot zij zijn tijdens het in werking treden dezer wet."

Art. 68, waarop de heer *Dullert* een amendement voorgesteld heeft, waarmede de minister van binnenlandsche zaken zich vereenigde, werd in den volgenden zin vastgesteld:

»Aan bijzondere scholen, welke tijdens het in werking treden dezer wet in het genot zijn van subsidie van wege de gemeente of provincie en niet beantwoorden aan de voorwaarde van het 4de lid van art. 3, kan het subsidie niet langer dan nog gedurende één jaar na eerstgenoemd tijdstip worden verleend."

Art. 69, hetwelk de Regering mede wijzigde, werd aldus goedgekeurd:

»In afwachting der wettelijke regeling van het middelbaar onderwijs, zijn de voorschriften dezer wet mede van toepassing op alles wat betreft het verder voortgezet onderwijs in de levende talen en in de wis- en natuurkunde.

»Om tot het examen ter verkrijging eener acte van bekwaamheid voor een of meer dier vakken te worden toegelaten, wordt

e ouderdom van ten minste 18 jaren gevorderd. Voor de acte wordt eenmaal vijf gulden betaald."

De heer *Sloet tot Oldhuis* wenschte een nieuw artikel achter het vorige ingevoegd te zien, aldus luidende:

» Alle acten van bekwaamheid, benoeming, processen-verbaal en overige schrifturen, het onderwijs betreffende, zijn vrij van zegel en registratie."

Welk voorstel echter door dien heer, na de daarover gevoerde beraadslaging tusschen hem, de heeren *van Rappard*, *Dommer van Poldersveldt* en *den minister van financiën*, werd ingetrokken.

Art. 70 werd na eene daarin door de Regering aangebragte verandering aldus luidende goedgekeurd:

» Deze wet treedt in werking den 1sten Januarij 1858.

» Behoudens het bepaalde bij art. (het getal later in te voegen) zijn alsdan de bestaande algemeene provinciale en plaatselijke verordeningen op het lager onderwijs afgeschaft, de provinciale commissiën van onderwijs, plaatselijke schoolcommissiën en commissiën van plaatselijk schooltoevoorzigt ontbonden, de districts-schoolopzieners ontslagen, en door het schooltoezigt ingevolge deze wet vervangen."

Na de goedkeuring van den considerans werd het wets-ontwerp op het lager onderwijs in stemming gebragt en daarbij met 47 tegen 13 stemmen aangenomen.

(*Voor:* de heeren *Dullert*, *van Hoëvell*, *Heemskerk*, *Baud*, *Gevers Deijnoot*, *van Akerlaken*, *Godefroi*, *Sander*, *Bosscha*, *van Eck*, *van der Veen*, *Zijlker*, *Sloet tot Oldhuis*, *Reinders*, *Delprat*, *van Deinse*, *Wybenga*, *van Bosse*, *Hoynck van Papendrecht*, *van der Poel*, *van Franck*, *Wintgens*, *Kien*, *van Rappard*, *Blaupot ten Cate*, *Taets van Amerongen*, *Dirks*, *de Lom de Berg*, *Stolte*, *Jespers*, *Storm van 's Gravesande*, *Beens*, *ter Bruggen Hugenholtz*, *de Brauw*, *van Heiden Reinestein*, *Hoekwater*, *Hengst*, *Westerhoff*, *van Zuijlen van Nyevelt*, *van der Linden*, *Meeussen*, *Nolthenius*, *Bieruma Oosting*, *de Poorter*, *Slicher van Domburg*, *Poortman* en *de Voorzitter*.

Tegen: de heeren *Mackay*, *Bots*, *Meijlink*, *Dommer van Poldersveldt*, *Elout van Soeterwoude*, *van Foreest*, *van Reede van Oudtshoorn*, *van Lynden*, *Luijben*, *van Nispen van Sevenaer*, *Groen van Prinsterer*, *van Wintershoven* en *Hoffman*.)

Onmiddellijk na de zoo even vermelde stemming kwam in eene missive van den heer *Groen van Prinsterer*, waarin deze berigtte, om daarbij door hem aangevoerde redenen, zijn ontslag als lid der Kamer te nemen; van welk ontslag aan den minister van binnenlandsche zaken mededeeling zal worden gedaan.

De Kamer heeft daarna behandeld:

het wetsontwerp tot aanvulling der bepalingen ten aanzien van den vrijdom van accijns op den turf en de steenkolen.

De heer *de Poorter* beklaagt zich over de fiscale uitvoering der wet van den 26sten December 1833.

De heer *Hoffman* is zeer voor de wet, als strekkende tot opheffing van een ongrondwettig privilegie.

De heer *Reinders* wenscht geheele afschaffing van den accijns op de brandstoffen, vooral met het oog op de behoeften van den landbouw. Hij acht het ongrondwettig dat aan dien tak van industrie geen vrijdom wordt verleend.

De heer *Gevers Deynoot* zal waarschijnlijk tegen het ontwerp stemmen: 1) om de strekking. Hij was gaarne een stap verder gegaan, de nijverheid had geheel moeten worden vrijgesteld, vooral ook de kleine industrie. Het ander bezwaar ligt in den vorm. De vrijdommen zijn in onderscheidene wetten verspreid en hij had liever eene algemeene vrijstelling voor de industrie gezien.

De heer *van Bosse* meent, dat dit ontwerp niet moet worden behandeld afgescheiden van het algemeen financiëel plan waarvan dit ontwerp een onderdeel uitmaakt. Bovendien neemt dit ontwerp de bezwaren niet weg, ook niet voor de hierbij bevoordeelden; hij wijst hierbij op de bezwarende formaliteiten, de kosten van surveillance enz.

Hij beschouwt eene vermindering der belastingen thans als ongeraden, met het oog op de ontwerpen der Regering aangaande de emancipatie der slaven in W.-Indië, het aanleggen van spoorwegen, het tegemoetkomen aan de gemeenten ter zake van het afschaffen van den gemaal-accijns, enz.

De *minister van financiën* merkt, bij de beantwoording der geopperde bedenkingen, aan, dat het onderhavige ontwerp geheel afgescheiden is van de overige financiële voordragten, en dat het zeer te bejammeren zou zijn, indien nu eene gedeeltelijke verligting der industrie niet plaats had, omdat men de geheele afschaffing van den accijns in langen tijd niet verkrijgen kon.

De heer *van Bosse* stelt voor om de behandeling van dit wetsvoorstel tot nader uit te stellen, hetwelk, ondersteund door de heeren *Poortman*, *Hoynck van Papendrecht*, *van Eck*, *Heemskerk* en *Wintershoven*, in stemming gebragt, met 27 tegen 23 stemmen verworpen wordt.

Daarna doet de heer *van der Linden* het voorstel om de beraadslaging tot morgen te verdagen, waarover, bij de deswege gehouden stemming, de stemmen staakten, hebbende 26 leden zich daarvoor en 26 leden zich daartegen verklaard.

De zitting wordt alsnu opgeheven.

Zitting van Dingsdag den 21sten Julij.

Is ingekomen een wets-ontwerp tot den aanleg van een kunstweg naar Baarderadeel. — Verzonden naar de afdeelingen.

Aan de orde is de voortzetting der beraadslagingen over het wets-ontwerp tot aanvulling der bepalingen ten aanzien van den vrijdom van accijns op den turf en de steenkolen, en wel bepaaldelijk over art. 1.

De heer *Nolthenius* vreest, dat men onwillekeurig tot eene algeheele afschaffing van dezen accijns zal geraken.

De heer *Reinders* stelt als amendement op art. 1 voor, om onder de vrijdommen, in dat artikel opgenomen, nog te voegen de broodbakkerijen.

De *minister van financiën* verklaart, dat de Regering niet deelt het gevoelen, dat deze wet leiden moet tot eene algeheele afschaffing van dezen accijns. Zoo als het aanhangige ontwerp thans ligt, behoeft men daarvoor niet te vreezen. Werd echter het amendement van den heer *Reinders* aangenomen, dan wordt de zaak z. i. van zeer bedenkelijken aard, want dan zouden er meer andere beroepen zijn, die gelijke aanspraak op den vrijdom hebben. Hij is dus ten stelligste tegen dat amendement.

Het amendement van den heer *Reinders* wordt hierop in stemming gebragt en *verworpen* met 31 tegen 14 stemmen.

(*Voor:* de heeren *van Eck*, *Westerhoff*, *van der Linden*, *Hoynck*, *van Hoëvell*, *Reinders*, *de Lom de Berg*, *Blaupot ten Cate*, *Anemaet*, *Dullert*, *Gevers Deynoot*, *Hugenholtz*, *Hoffman* en *de Poorter*.)

Daarna wordt art. 1 onveranderd *aangenomen* met 24 tegen 19 stemmen.

Artt. 2—5 worden achtereenvolgens, zonder stemming, *aangenomen*.

Het geheele ontwerp, hierop in omvrage gebragt zijnde, wordt *aangenomen* met 25 tegen 21 stemmen.

Tegen: de heeren *Dullert*, *Gevers Deynoot*, *Hugenholtz*, *van Eck*, *Westerhoff*, *van Wintershoven*, *van Nispen*, *van der Linden*, *Hoynck*, *van Hoëvell*, *Reinders*, *Nolthenius*, *de Lom de Berg*, *Jespers*, *van Bosse*, *Blaupot ten Cate*, *Bots*, *Meijlink*, *Anemaet*, *Taets* en ......)

Thans worden de algemeene beraadslagingen geopend over het wetsontwerp tot inkoop van Nationale Schuld, waarvan de bestemming nader bij de wet is te regelen.

De heer *v. Akerlaken* verklaart zich tegen het ontwerp, als creërende een bijzonder fonds, en ten tweede omdat dit fonds bestemd is tot den aanleg van spoorwegen. Een derde bezwaar is, dat men eerst zal inkoopen en daarna weder verkoopen.

De heer *Hoffman* heeft ook groot bezwaar in het ontwerp, daar het batig slot van 1856 gebruikt wordt tot tegemoetkoming van spoorwegen, welke zeker in 1857 en 1858 niet tot stand zullen komen.

De *minister van financiën* merkt op, dat de heer *van Akerlaken* eigenlijk gesproken heeft tegen het ontwerp over de spoorwegen en niet over dit ontwerp. Hier is geen sprake van de wet op de spoorwegen. Alles blijft in het midden. Als later de som niet bestemd wordt voor spoorwegen, dan zal het eene bloote amortisatie blijven. Art. 4 is eenigzins een prejudice voor de spoorwegen, en men zou dit artikel dan kunnen weglaten, maar art. 3 moet blijven bestaan. Als men nu bloot amortiseert, dan zijn die tien millioen voor de spoorwegen verloren, en hij vraagt, of dit dan geen ongunstigen indruk in de provinciën zal maken?

De heer *van Bosse* heeft slechts ééne vraag te doen, namelijk, welk verschil er is tusschen dit plan en eene leening: als we het eene jaar schuld inkoopen om die in het andere jaar weder te verkoopen, dan is dit niet anders dan eene leening.

Nog voeren het woord de heeren *van Akerlaken*, *Hoffman*, *van Rappard*, *van Hoëvell*, *Dirks*, *van Zuylen*, *Storm van 's Gravesande*, *van der Linden* en *Hugenholtz*.

De *minister van financiën* valt den laatsten spr. in de rede en komt op tegen de wijze van voorstelling van deze zaak. Hij meent, dat de spreker uitdrukkingen heeft gebezigd, welke een minister des Konings niet verpligt is hier aan te hooren. Zoo heeft die spreker gewag gemaakt van het opwekken van passiën, dat hem toeschijnt niet te pas te komen.

De *voorzitter* geeft te kennen, dat hij in de rede van den spr. niets heeft gevonden, dat hem toeschijnt buiten de orde of onbehoorlijk te zijn. De spr. heeft zijne meening ontwikkeld, maar hij gelooft niet, dat hij was buiten de orde.

De heer *Hugenholtz* herinnert zich niet, een enkel woord te hebben gebezigd, dat tot de opmerking van den minister grond kan gegeven hebben.

Nadat nog de heer *van Hoëvell* en de minister het woord hadden gevoerd, worden de algemeene beraadslagingen gesloten.

Artt. 1 en 2 worden zonder discussie *goedgekeurd*.

Art. 3. » De kapitalen, krachtens art. 2 dezer wet aangekocht, worden voorloopig op de grootboeken ingeschreven onder het hoofd van » ingekochte nationale schuld, waarvan de bestemming nader door de wet is aan te wijzen" wordt na eenige discussie met 26 tegen 23 stemmen *verworpen*.

Art. 4, luidende: » De renten der kapitalen, krachtens deze wet verkregen, worden in 's Rijks kas gestort en blijven, na aftrek van het gedeelte dat bij den inkoop was verschenen, daarin als gedeponeerd fonds berusten, tot dat de bestemming daarvan bij de wet zal geregeld zijn" wordt zonder discussie, met algemeene stemmen *verworpen*.

Na de goedkeuring van de andere artikelen en den considerans, wordt het gewijzigde wetsontwerp *aangenomen* met 47 tegen 4 stemmen. (*Tegen:* de heeren *de Lom de Berg*, *Taets van Amerongen*, *van Wintershoven* en *van Nispen*.)

Vervolgens worden, zonder beraadslaging, met algemeene stemmen *aangenomen* de ontwerpen van wet: 1) tot vervanging van art. 4 der wet op de zeevisscherijen en 2) tot splitsing der gemeente Bruinisse, en toevoeging van den geheelen Anna-Jacoba-polder aan de gemeente St. Philipsland.

Nadat nog over de conclusiën van eenige verslagen beraadslaagd is, en verder besloten is om het voorstel van den heer *Dullert*, tot herziening van art. 132 van het reglement van orde, met het rapport der commissie naar de afdeelingen te verzenden, is de Vergadering tot nadere bijeenroeping gescheiden.

'S GRAVENHAGE, 22 Julij.

Z. M. de Koning heeft dr. *L. Mulder*, hoogleeraar te Deventer, secretaris van het 12de Nederlandsch landhuishoudkundig congres, benoemd tot ridder der orde van de Eikenkroon.

Verder heeft Z. M. den heer *T. M. J. L. de Witt*, majoor-kommandant van het 1ste bataljon 8ste regement infanterie, bevorderd tot kommandeur, en den heer *J. H. de Fremery*, 1ste luitenant bij hetzelfde bataljon, tot ridder der orde van de Eikenkroon, beiden ter zake van hun gedrag bij den jongsten brand binnen de gemeente Middelburg.

— Het wordt als zeker gemeld, dat de heer *v. d. Brugghen* zijn ontslag heeft verzocht; sommigen noemen als zijn vermoedelijken opvolger den heer *de Brauw*; anderen daarentegen willen weten, dat de Koning evenmin zijn ontslag, als dat van den heer *v. Rappard* zal aannemen.

Als reden waarom de heer *van der Brugghen* als minister van justitie zijn ontslag zou ingediend hebben, wordt opgegeven de verwerping van alinea 4 art. 22 van het wetsontwerp op het lager onderwijs.

— De Eerste Kamer der Staten Generaal is bijeengeroepen tegen Dingsdag den 4den Augustus, om hare werkzaamheden te hervatten.

— Te Breda zijn twee zusters in het huwelijk getreden, de oudste, eene weduwe van 30 jaren, met een ruim 70jarig man, sedert eenige jaren in het oude mannenhuis verpleegd en niet geheel ontbloot van middelen; de andere, 26 jaren oud, met eenen grijsaard van 75 jaren, landbouwer te Ginnekin. De toevloed der nieuwsgierige menigte bij de huwelijksvoltrekking van het eerste paar, op Maandag, was zoo groot, dat de politie de orde moest bewaren.

AMSTERDAM, 22 Julij.

De algemeene jaarlijksche vergadering der Ned. Rijn-spoorweg-maatschappij is Maandag alhier gehouden, onder voorzitting van den heer mr. *Faber van Riemsdijk*. Er waren 22 aandeelhouders aanwezig, die 33343 aandeelen vertegenwoordigden, en 234 stemmen uitbragten. Uit het voorgelezen verslag van het afgeloopen boekjaar blijkt o. a., dat de algemeene inkomsten-rekening met een saldo van *f* 582,841 sluit, zoodat, na aftrek van een en ander, een saldo van *f* 19,916 overblijft. Indien de vergadering besluit om het saldo rekening van vervallen-verklaarde aandeelen daarbij te voegen, wordt daardoor eene uitdeeling van 75 cents per aandeel mogelijk. Hiertoe is besloten. Op de oude lijnen tusschen Amsterdam en Arnhem hebben de ontvangsten van reizigers, goederen enz. in het laatste jaar bedragen *f* 874,866; in het vorige jaar *f* 755,219; op de nieuwe lijnen in 1856—57 *f* 460,669; in het vorige jaar *f* 257,752; waaruit blijkt, dat het vervoer op eene allezins voldoende wijze vooruit gaat. De ontvangsten gedurende de eerste zes weken van het loopende boekjaar hebben die van dezelfde weken van het vorige jaar met *f* 32,360 overtroffen.

Het doorgaande goederen-vervoer heeft, sedert de aansluiting met Duitschland, volstrekt niet aan de verwachting beantwoord. Dit wordt vooral toegeschreven aan de hooge vrachten van de Duitsche lijn. Als laatste hulpmiddel heeft de directie onlangs aan de Keulen-Mindener-maatschappij voorgesteld, hare vrachten uitsluitend tusschen Emmerik en Oberhausen te verminderen, en die met de tegenwoordige vrachten van den Rijn-spoorweg gelijk te stellen. Op dit voorstel is nog niet geantwoord, doch de directie vertrouwt, dat eenige toenadering zal plaats hebben.

— Naar men verneemt zijn door de leden van de *Maatschappij van Weldadigheid*, met overgroote meerderheid tot leden van het bestuur benoemd de heeren: *J. L. Baud*, minister van staat en lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, mr. *A. J. Duymaer van Twist*, oud-gouverneur van Ned.-Indië, mr. *D. J. Ewijck van de Bildt*, minister van staat, mr. *H.* baron *Collot d'Escury*, wethouder der stad 's Gravenhage, jhr. mr. *W. T. Gevers Deynoot*, lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal, en mr. *J. Rau van Gameren*, vice-president van het hof van Gelderland; zijnde allen door de vergadering ter benoeming voorgedragen en aanbevolen.

HAARLEM, 19 Julij.

Onder de groote werken, in ons rijk sedert eenige jaren tot stand gebragt, bekleedt eene eerste plaats de drooggemaakte Haarlemmermeerpolder. Op den 7den Junij l.l. waren er negen jaren verloopen, sedert de algeheele afsluiting plaats had en het werk der bemaling eenen aanvang nam, en den 4den Aug. 1852 meldde de *Staats-Courant*, dat de Meer droog geworden was. Sedert zijn de gronden verkocht en in cultuur gebragt, en werden tot op den 1sten Januarij l.l. in de nieuwe gemeente gebouwd 248 boerderijen, 153 huizen en 724 keeten, strekkende tot huisvesting voor eene bevolking van 5157 zielen, die uit alle oorden des rijks bijeengestroomd, zich in de Meer zijn komen vestigen, ten einde op de 17,000 bunders nieuw land een middel van bestaan te vinden.

Dezer dagen is eene nieuwe onderneming in den polder opgerigt, de vestiging namelijk, door den heer *A. A. de Lint*, van Delft, op den ringdijk digt aan het stoomgemaal *de Cruquius*, van eenen uitgebreiden handel in metselmaterialen enz., en het leggen van eenen ijzeren spoorweg van daar tot in het kruiskanaal. Deze daarstelling van den *eersten ijzeren spoorweg tot algemeen gebruik*, in den nieuwen polder, verdient, en te regt, de aandacht te trekken van het algemeen, zoowel als van allen die meer dadelijk belang bij den polder hebben, en zal zeker strekken tot groot gerief voor allen, die bij het vervoer van materialen of producten geïnteresseerd zijn. Het is daarom te verwachten, dat de nijvere ondernemer goede vruchten van zijn werk plukken zal.

GRONINGEN, 23 Julij.

Bij kon. besluit van den 18den dezer is tot rector magnificus aan de hoogeschool te Groningen voor het akademie-jaar 1857—1858 benoemd de hoogleeraar L. G. PAREAU.

— Aangaande het onweder op l.l. Maandag worden ons nog de volgende berigten toegezonden. Uit *Schildwolde*: Maandag namiddag omstreeks 5 uur kwam eene onweersbui, in de rigting van Delfzijl over naar de streken van Tjugchem, Steendam en het Gaarland, onder Siddeburen. Donder en bliksem had weinig gevaarlijks; maar de hagel die er viel was verschrikkelijk en de daardoor ontstane schade zeer groot. Het koolzaad is wel voor twee derde vernietigd; andere veldvruchten, als rogge, tarwe, haver en gerst, zijn nagenoeg weg; tuinvruchten aan den wind blootgesteld, totaal verpletterd; glasruiten in grooten getale verbrijzeld.

Uit *Delfzijl*: De hagelslag van Maandag l.l., welke vele gemeenten heeft geteisterd, heeft in deze omstreken groote schade aangebragt, zoowel in tuinen en aan gebouwen als onder het koolzaad en de granen; van een huis alhier, waarin men bezig was een' kelder te graven en waarvoor de gevel was weggenomen, stortte één der zijmuren in.

Uit *Nieuwolda*: Maandag namiddag, ongeveer 5 uur, barstte boven onze gemeente en omgelegen streken een hevig onweêr los, vergezeld van eene zware hagelbui. — Reeds vroeger in den namiddag, tusschen 2 en 3 uur ongeveer, was het aan de wolkenvorming wel te zien, dat zich een onweêr zamenpakte. Ook liet het zich aan de loodachtig blaauwe kleur en brokkeligen vorm der wolken gissen, dat er hagel bij vallen kon. Men zegt bij het vallen van zware hagelsteenen, wel eens, dat ze zoo groot waren als duiven- of hoendereijeren. Wij behoeven niet algemeen te spreken; want wij hebben verscheidene hagels gemeten, die eene lengte hadden van 25 a 30 strepen, met eene daaraan geëvenredigde breedte en dikte. Groot, zeer groot is dan ook de schade, die hierdoor aan de veldvruchten, en vooral aan het min of meer voor dorschen geschikte raapzaad is toegebragt. Men begroot in 't algemeen de schade op $\frac{1}{4}$ a $\frac{1}{5}$ gedeelte.

Uit *Nieuw Buinen*: Een zwaar onweder barste Maandag avond omstreeks 6 uur boven deze veenstreek los. Donder en bliksem vervulden elk, door hunne hevigheid, met eerbiedigen schrik. Een geweldige regen volgde weldra, en daarna hagel en stukken ijs ter dikte sommigen van een Gron. duim diameter, en zelfs nog grooter. Veel schade is daardoor aan huizen en koren aangerigt, vele glasruiten zijn verbrijzeld, veel koren en tuinvruchten vernield. — Gelukkig dat het kort duurde en zich bij enkele streken bepaalde.

Maandag avond l.l. was ook voor sommige landbouwers te *N. Beerta* noodlottig, dewijl de hagel aldaar veel verwoesting aan het afgesneden koolzaad heeft toegebragt. De schade is nog niet wel te begrooten; te Blijham alleen, zegt men, zou het *f* 30,000 bedragen over alle gewassen. Bij de maatschappij tegen hagelslag, te Beerta gevestigd, hebben zich tot heden 26 landbouwers, ter bekoming van vergoeding, aangegeven, en wanneer men bedenkt, dat betrekkelijk weinig daarin aandeel hebben, mag men wel aannemen dat de hagelschade aanzienlijk is.

— Uit *Nieuw Buinen* wordt ons het volgende berigt: Naar men verneemt, zal de scheepvaart, die van den 1sten dezer is gestremd, den 29sten e.k. wederom opengesteld worden, naardien de herstellingen van deze en gene verlaten van hier naar Groningen dan zullen voltooid zijn. Dat oogenblik ziet elk hier ook met smachtend verlangen te gemoet, wijl alle bronnen van bestaan door bovengenoemde stremming ook bijna stil stonden.

— Werd in het begin der maand Mei een aanvang gemaakt met het bouwen der kerk en pastorij te Horsten, thans kunnen wij met genoegen vermelden, dat de werkzaamheden met veel spoed worden voortgezet, daar beide gebouwen in de andere maand geheel voltooid zullen zijn.

— Bij gelegenheid van de harddraverij met paard en chais en de keuring van het schoonste, ingespannen tuigpaard, die den 6den Augustus e.k. te *Delfzijl* zal worden gehouden, is de scheepsbouwmaatschappij *Phoenix*, te Delfzijl gevestigd, voornemens het barkschip » *Baron Forstner van Dambenoy*, groot 310 gemeten zeetonnen, van de werf te water te laten, en zoodoende het feest van den dag te verhoogen, dewijl het zelden voorvalt dat schepen van die grootte in deze provincie worden gebouwd en uitgerust.

— Daar er, blijkens aanschrijving van z. exc. den minister van koloniën, behoefte bestaat aan onderofficieren bij het wapen der artillerie in Oost-Indië die opgeleid kunnen worden tot sergeant-majoor en fourier, heeft de gouverneur-generaal dier gewesten verzocht dien overgang te bevorderen en aan te moedigen. Bij eventuele overplaatsing bij goed gedrag en geschiktheid, zullen zij binnen een zeer korten tijd kunnen opklimmen tot conducteur, adjudant-onderofficier bij het personeel en magazijnmeester der 4de klasse, aan welke laatstgemelde betrekking is verbonden een vast tractement van *f* 120 's maands, fourage voor 2 paarden, aanspraak op huisvesting in eene 2de luitenants woning.

Uitslag der verkiezingen tot leden van de gemeenteraden in deze provincie.

Dingsdag heeft in de verschillende gemeenten dezer provincie de verkiezing van een derde deel der raadsleden plaats gehad. De uitslag is, voor zoover die aan ons is opgegeven, de volgende:

In de gemeente *Groningen* zijn de aftredende leden allen met eene overgroote meerderheid van stemmen herkozen. Het aantal uitgebragte stembriefjes bedroeg 455; onder deze was 1 blanco briefje; de volstrekte meerderheid was alzoo 228. Herkozen zijn de heeren J. SLOT, burgemeester, met 432 stemmen; J. TH. DOORNBOSCH met 428; mr. J. H. GEERTSEMA met 425; prof. J. BAART DE LA FAILLE met 404; K. MESDAG met 388, en E. DOMMERING met 342 stemmen.

Verder zijn uitgebragt op de heeren F. DE WITT 148 en dr. G. A. STRATINGH 107 stemmen, tusschen welke beide heeren alzoo eene herstemming zal moeten plaats hebben. Nog werden uitgebragt op dr. L. ALI COHEN 75, mr. W. WOLTHERS 71, A. DE MONCHY 49, H. A. WIJNNE 28, J. GORTER 19, H. BEEKHUIS DAMSTÉ 9, mr. E. J. OFFERHAUS 8 stemmen, terwijl nog op 93 personen mindere stemmen werden uitgebragt.

In de gemeente *Appingedam* moesten vier leden van den gemeenteraad worden benoemd. Het getal kiezers bedroeg 235, het aantal uitgebragte geldige stemmen 109, de volstrekte meerderheid 55. Uitgebragt zijn op mr. J. POTTER VAN LOON, burgemeester, 84 stemmen, mr. R. P. CLEVERINGA J.ZN. 61, T. G. TOXOPEUS 56 en J. G. VEENDORP, 56. Overigens hadden A. T. VOS 28 stemmen, D. B. TICHELAAR 27, W. HOUWING 21 en J. P. RITZEMA 23, terwijl de andere stemmen verdeeld waren.

Tot leden van den gemeenteraad van *Beerta* zijn met volstrekte meerderheid herkozen de leden W. HUISMAN, [illegible] POST en H. BUISKOOL, en zal in plaats van G. W. HOLTMAN eene herstemming plaats hebben tusschen de heeren J. ONNES en F. HAAN.

Door de kiesgeregtigden in de gemeente *Bellingwolde* werden 57 stemmen uitgebragt. De drie aftredende leden zijn met volstrekte meerderheid herkozen, H. N. ADDENS met 46, [illegible] KARS met 35 en A. TER COCK met 32 stemmen.

Door de kiesgeregtigden in de gemeente *Ten Boer* zijn [illegible] stemmen uitgebragt. De aftredende leden P. G. WIERINGA en G. H. SWIERINGA zijn herkozen, met 36 en 26 stemmen. Eene herstemming moet plaats hebben tusschen H. GROENHOFF, aftredend lid, en W. L. GROENEVELD, die beide [illegible] stemmen verkregen.

Van de pl.m. 220 aanwezige kiezers te *Delfzijl* zijn 139 geldige stembriefjes ingekomen: de aftredende leden van den raad, de heeren J. J. BORST, J. H. VAN CALKER en M. [illegible] WAALKENS, zijn respectivelijk met 101, 102 en 126 stemmen herkozen, terwijl in de plaats van den heer mr. J. V. [illegible] WICHERS, als notaris naar Loppersum vertrokken, met [illegible] stemmen is verkozen de heer M. P. DOORNBOS, landbouwer en fabrikant te Uitwierda.

Tot leden van den gemeenteraad van *Finsterwolde* zijn herkozen H. BROUWER met 37 van de 63 uitgebragte stemmen, R. J. ROELOFS met 33 en H. E. JAGER met 32 stemmen.

In de gemeente *Grootegast* traden af dr. R. BOSMA en F. E. VAN BOLHUIS, beide van Grootegast, R. J. BOSMA van Doezum en F. A. BOS van Lutjegast. Van de 176 kiezers waren 114 opgekomen. Op mr. J. GANDERHEIJDEN, burg. [illegible] Grootegast, waren uitgebragt 104 stemmen, op dr. R. BOSMA 70. Deze leden zijn verkozen. Er moet eene herstemming plaats hebben over F. E. VAN BOLHUIS die 55, D. B. P[illegible] van Doezum, die 36, R. J. BOSMA, die 33, en F. A. BOS, die 23 stemmen op zich vereenigden.

In de gemeente *Grijpskerk*, waar moesten aftreden de leden P. BINDERVOET, E. J. KIESTRA en mr. M. DE MUINCK, werden door de 169 kiezers 73 stemmen uitgebragt op [illegible] verschillende personen. E. J. KIESTRA werd herkozen met [illegible] stemmen. Er moet eene herstemming plaats hebben tusschen P. BINDERVOET, die 35, mr. M. DE MUINCK, die 35, [illegible] HOFMAN, die 18, en A. MODDERMAN, die 9 stemmen verkregen hadden.

BIJBLAD No. 14.

Behoort bij de Groninger Courant van 24 Julij 1857, no. 88.

VERSLAG
VAN DE HANDELINGEN DER PROVINCIALE STATEN VAN GRONINGEN.

Provinciale Staten van Groningen.

Zitting van Woensdag den 22sten Julij.

Aanwezig 35 leden; afwezig de heeren J. W. QUINTUS, [illegible]ser, TIDDENS, WIERTSEMA, BONTHUIS, v. SLOOTEN, ENGELBERTS, BROUWER, VELTMAN en ROEMELING.

Na voorlezing en vaststelling der notulen worden de volgende stukken ter tafel gebragt:

1) Adres van D. J. BEUKEMA c. s. te Lettelbert en Oostwolde, nopens de te geven rigting aan den kunstweg door de gemeenten Leek en Marum. — Adressanten hebben met genoegen vernomen, dat door Ged. Staten is voorgesteld om aan den kunstweg de rigting te geven van Midwolde langs Lettelbert en Oostwolde naar de Poffert, doch heeft het een onaangenamen indruk op hen gemaakt, dat die rigting nog veel tegenstand bij de vergadering vond. Zij verzoeken alzoo dringend [illegible] te besluiten in het belang der ingezetenen aan den weg de rigting te geven over de dorpen Lettelbert en Oostwolde. — Gevoegd bij de overige omtrent deze zaak aanhangige stukken om daarmede behandeld te worden.

2) Adres van jhr. mr. O. J. QUINTUS te Haren, houdende bezwaren tegen het brengen op eene mindere hoogte der [illegible]kaden langs het Noord-Willemskanaal. — Met leedwezen heeft adressant uit de verslagen der Provinciale Staten en de nieuwsbladen vernomen, dat in weerwil van het besluit van den 19den November 1856, het bestuur der Noord-Willemskanaalmaatschappij aanvrage gedaan heeft tot meerdere verlaging der dijken, terwijl in de voordragt van Ged. Staten daarbij wordt gevoegd, dat noch de hoofdingenieur, noch Ged. Staten bedenkingen daartegen hebben en dus voorgesteld wordt die aanvrage toe te staan. Het heeft hem en zijne mede ingelanden leed gedaan, dat zij niet reeds vroeger in het belang hunne aan die dijken gelegene hooilanden hebben mogen worden gehoord door het collegie van Ged. Staten, waarin twee leden zitting hebben, die ook leden zijn van het bestuur der Noord-Willemskanaalmaatschappij. Ofschoon de maatschappij over een half millioen guldens kan beschikken, tracht zij toch nog de verhooging der dijken te ontgaan, zoodat het niet loijaal van haar is eenige weinige landbouwers bloot te stellen aan overstrooming door de dijken eenige weinige palmen minder hoog te leggen. Adressant verzoekt ten slotte het besluit der Staten van den 19den November 1856 te handhaven. — Gevoegd bij de overige omtrent deze zaak aanhangige stukken.

3) Adres van D. TERPSTRA c. s. te Opende, gemeente Grootegast, en E. J. DE BOER te Noordwijk, gemeente Marum, nopens de uit te voeren werken in het waterschap Westerkwartier. — Adressanten verzoeken, dat bij de beoordeeling en vaststelling der onder de tweede categorie voorgestelde waterwerken, bepaald zal worden, dat het Wolddiepje van Enumatil tot voorbij het dorp Marum zal worden verlengd tot een scheepvaartwater van af den Balkweg onder Marum tot aan de hoofdwijk van de Dragter Compagniestervaart met eene zijtak naar Noordwijk en Opende. — De tweede adressanten noemen deze verlenging eene ware weldaad en een zegen voor het zuidelijk Westerkwartier en zeggen, dat het een zeer gewigtig kanaal van onberekenbaar voordeel zal zijn voor de scheepvaart van stad en lande. — Gevoegd bij de andere stukken omtrent de oprigting van een waterschap Westerkwartier.

4) Voordragt van Ged. Staten, d.d. 22sten Julij, rakende eene door F. J. WINIA te Doezum verzochte oprigting van een waterschap, onder den naam van WINIA'spolder. — Daar dit verzoek eerst den 2den Julij is ingekomen, na den termijn bepaald bij het besluit der vergadering van den 3den November 1853, en Ged. Staten het dus niet hebben kunnen adstrueren, stellen zij voor hierop niet te beschikken, maar de stukken aan hen te renvoijeren met opdragt om ze in de winter- of zomervergadering op nieuw ter tafel te brengen. — Ter visie.

Aan de orde worden gesteld de volgende stukken:

I. Centraal-rapport omtrent het verleenen van een subsidie voor het begrinden van den Poelweg in de gemeente Grijpskerk. — Zonder beraadslaging dienovereenkomstig besloten.

II. Nopens den aanleg van een kunstweg in de gemeenten Leek en Marum.

De heer LEWE QUINTUS stelt als amendement voor om in de tweede alinea te lezen: onder voorwaarde, dat de gemeenten Leek en *Marum* zich verbinden om 60 pCt. der kosten bij te dragen voor den weg over Oostwolde en Lettelbert, en de brug bij de Poffert, enz., in plaats van de gemeente Leek, enz. en verder om de laatste woorden dier alinea, »zoo de Provinciale Staten binnen 10 jaren tot den aanleg daarvan mogten besluiten," te laten wegvallen en daarvoor te lezen: »nadat de voorgenomene waterwerken in het Westerkwartier, die dien aanleg noodwendig moeten voorafgaan, zullen zijn uitgevoerd."

De heer HOMAN stelt voor om niet aan te nemen de conclusie van de centrale afdeeling, maar te besluiten overeenkomstig de conclusie der voordragt van Ged. Staten, d.d. 6den Julij, onder bijvoeging alleen aan het slot: »met vrijheid [illegible]lijk, om, indien het aan de eene of andere zijde meer doelmatig wordt geacht om de verbinding met den weg naar de Pasop op een ander punt dan bij den Hondehoek te bewerkstelligen, daarop terug te komen en deze zaak met Ged. Staten nader te regelen."

De heer HOMAN kan zich met de conclusie van het rapport niet vereenigen, omdat daarbij een termijn van 10 jaren is aangenomen, binnen welken een nader besluit der Staten moet vallen om te bepalen of dat gedeelte van den weg zou moeten worden uitgevoerd of niet. Men is nu even goed als later in staat te beoordeelen of dit nuttig en in het provinciaal belang is. Was dit niet het geval, dan acht hij het niet huishoudelijk om nu reeds eene som van *f* 40,000 uit te geven. Te dien aanzien bestaat dan ook geen verschil tusschen de gemeenten en de provincie. In 1855 is door de vergadering besloten aan de gemeenten te kennen te geven, dat zoo zij 60 pCt. der kosten van aanleg mogten aanbieden, de aanleg van den weg naar de Poffert in overweging zoude worden genomen. De gemeentebesturen stemmen nu daarin toe, maar stellen den aanleg afhankelijk van de uitvoering der werken in het Westerkwartier en geven als reden daarvoor op den slechten toestand der gronden, waarop Ged. Staten te kennen hebben gegeven, dat er geen middel is om de slappe gronden zonder veel bezwaar geschikt te maken voor den aanleg van den weg. Eene andere reden bestond bij hen in het finantiële bezwaar, maar daarom is in de voordragt van Ged. Staten voorgesteld de uitvoering in 2 à 3 jaren plaats te doen hebben. Het hoofdbelang der provincie is hier eene kortere communicatie naar de Lemmer te verkrijgen. Men zoude door dezen weg een afstand van 20 uur tot op 16 uur inkorten, maar laat, indien men de rigting over Enumatil neemt en niet die over de Poffert, de gelegenheid voorbijgaan om op een afstand van 5/4 uur door eigene gemeente een half uur in te winnen.

De heer WICHERS had gehoopt, dat er geene discussiën zouden zijn ontstaan over de conclusie van het centraal rapport, behoudens eene kleine wijziging, welke hij wenscht voor te stellen. Hij kan zich in het geheel niet vereenigen met het amendement van den heer HOMAN; daardoor wordt weder zoo als altijd, de weg, die zoo nuttig en noodig is, verschoven ad Calendas Graecas. Spr. is er evenzeer voor, dat de lijn van af Midwolde naar de Poffert gelegd worde, hij erkent, dat de weg daardoor aanzienlijk bekort wordt, maar nu is de weg naar de Pasop in behandeling en hij ziet niet in om welke reden de vaststelling van die lijn verschoven moet worden. Over het nuttige er van zal hij niet spreken, daar iedereen daarvan overtuigd is en hij zoude gaarne zien, dat het Westerkwartier niet langer bleef, zoo als vroeger een lid der vergadering het eens genoemd heeft, de zondebok der ongeregtigheid; hij hoopt, dat deze titel eens opgehouden zal waarheid te zijn, en verlangt, dat de schuld, die ten aanzien van het Westerkwartier op de Staten rust, om het door kunstwegen te verbinden, eens moge worden voldaan. Hij stelt als amendement voor op de conclusie van het rapport, waardoor alle verschil zal vereffend worden, om de woorden »bijaldien de Provinciale Staten binnen tien jaren tot den aanleg daarvan mogten besluiten", (n. l. van den weg over Oostwolde naar de Poffert) te doen vervangen door de woorden: »tot welken aanleg wordt besloten om binnen tien jaren na heden te worden uitgevoerd."

De heer HOMAN doet den vorigen spr. opmerken, dat men eenstemmig denkt over den aanleg van den weg; er bestaat alleen dit verschil, dat Ged. Staten als hoofdlijn willen de rigting naar de Poffert, wat de gemeentebesturen als een zijtak willen en omgekeerd. En nu moeten niet de gemeentebesturen kunnen zeggen, dat eerst de zijtak moet gelegd worden, maar moet de provincie de faculteit behouden die gedeelten het eerst aan te leggen, die het meest in het belang der provincie geacht worden.

De heer DIJKHUIS ondersteunt het amendement van den heer HOMAN. Hij wenscht ook de schuld af te doen, die op de Staten rust, maar in ruime mate en wenscht meer te geven dan men vraagt. Maar men heeft ook uit het zoo even voorgelezen adres van rekestranten, die een belangrijk gedeelte van de gemeente Leek uitmaken, gezien, dat zij, die een groot deel moeten bijdragen in de kosten van aanleg, daarvan geen genot zullen hebben, zoo de weg niet naar de Poffert gelegd wordt. Wat den grond betreft, er bestaat geen zwarigheid om den weg aan te leggen, zonder grond aan te voeren van elders. Het is voor de provincie en voor de gemeenten van belang om dadelijk te besluiten tot den aanleg van den weg.

De heer M. v. D. TUUK is tegen dit amendement, tegen alle amendementen, alsmede tegen de conclusie van Ged. Staten. De reden daarvan is bekend. Er is gesproken van eene schuld, die aan het Westerkwartier moet afgedaan worden; het is hem niet bewust, eenige schuld op zich geladen te hebben om den weg voor provinciale rekening aan te leggen, maar het is in allen geval onregtmatig voor andere streken, zoo men nu besluit in voege is voorgesteld om den weg voor provinciale rekening te leggen. Het is bekend, dat vroeger de wegen zijn aangeduid, welke als provinciale wegen zouden moeten worden aangelegd, daarvan is men nog één schuldig gebleven; ook is er een besluit genomen om 30 pCt. subsidie voor kunstwegen toe te staan. Later is men ook daarvan wel afgeweken voor sommige wegen, doch altijd nog heeft men het beginsel vastgehouden, dat men 70 pCt. der kosten moest ontvangen van de gemeenten om een weg voor provinciale rekening te leggen. Nu is men reeds gekomen tot 60 pCt., misschien zal men later nog tot 50 pCt. en 40 pCt. komen. Maar dan is het de vraag, hoe men zulk een gedrag zal regtvaardigen ten opzigte van hen, die nooit zoo luid hebben gejammerd en geklaagd.

De heer O. Q. I. J. VAN SWINDEREN deelt het gevoelen van den heer V. D. TUUK, dat er eindelijk eens een einde moet komen aan het aanleggen van wegen voor provinciale rekening, want als men zoo voortgaat, is het niet te voorzien, welke ongelukkige gevolgen dit zal hebben; men belaadt de provincie met schulden en stelt zich aan allerlei klagten bloot. En toch zal hij voor de conclusie van Ged. Staten stemmen, waarom hij zijne stem zal motiveren. Het is hier een exceptioneel geval, de hier bedoelde weg dient niet alleen om gemeenten met elkander te verbinden, maar het is de kortste afstand naar de Lemmer en eene verbinding van deze provincie met de provincie Friesland, terwijl daar in het vertrouwen op den aanleg dezerzijds van dezen weg reeds besloten is tot het leggen van den aansluitingsweg tot aan de grenzen. Maar dan is deze weg ook in het provinciaal belang en wel de door Ged. Staten voorgestelde rigting, d. i. over de Poffert, welke de kortste weg is, en zoo men nu de kaart in de hand neemt en daarbij overweegt de adressen uit Lettelbert en Midwolde, dan gelooft hij, dat men de kortste rigting moet nemen. Daarom is hij voor het amendement van den heer HOMAN. Ook wenscht hij zijne meening in het openbaar te zeggen, om de gemeentebesturen opmerkzaam te maken, en te waarschuwen, dat ze niet langer tot de provincie komen om voor rekening der provincie wegen te doen aanleggen.

De heer BRONGERS is tegen het amendement van den heer HOMAN. Wat het denkbeeld der beide laatste sprekers aangaat, dat men ophouden moet wegen voor provinciale rekening aan te leggen, dit is tegen zijne meening. Hij is overtuigd, dat men eenmaal zoo ver moet komen, dat er kunstwegen liggen van toren tot toren. Hij dankt een der sprekers, dat hij heeft willen denken aan eene oude schuld, doch dat deze nog niet afgedaan is, zal hem niet beletten voor den aanleg van dezen weg te stemmen. Als voorname reden waarom hij voor de rigting over Enumatil is, zal hij er bijvoegen, dat daardoor meer het provinciaal belang zal bevorderd worden, want daardoor krijgt men eene vereeniging van Hunsingo en het noordelijk gedeelte van het Westerkwartier met het zuidelijk deel, terwijl het oude denkbeeld van alles met Groningen te moeten verbinden nu toch grootendeels uitgediend heeft.

De heer DE SITTER zou het woord niet gevraagd hebben, zoo niet de vorige spr. en de heer V. D. TUUK de discussie hadden uitgelokt. Hij zal zijne stem aan de conclusie van het centraal rapport geven, omdat de weg is èn in het provinciaal belang èn in dat der gemeenten. Als het alleen strekte om een gedeelte van den weg te leggen en daarbij ook niet het bepaalde vooruitzigt geopend werd, dat men ook het andere deel verlangde te geven, zoude hij er misschien tegen zijn. Maar vooreerst wordt door de rigting over de Pasop de communicatie daargesteld met Hunsingo en dan zal, als het amendement van den heer HOMAN aangenomen wordt, met zeer groote kosten door lage landen een weg moeten gelegd worden met eene brug bij de Poffert, terwijl, als de waterwerken voor het Westerkwartier worden uitgevoerd, de afmetingen hiervan waarschijnlijk zullen moeten veranderd worden, en tevens door de verlaging van het peil en de daardoor ontstane verhooging van den grond later de weg voor veel minder kosten zal kunnen gelegd worden. Om dus tijdelijk een half uur op den weg te bekorten zal men *f* 40,000 uitgeven, want die weg zal er later toch komen en dan zoude men veel van die kosten kunnen besparen, door slechts eenige jaren te wachten. Zoo de conclusie van het rapport wordt aangenomen met bijvoeging van het amendement van den heer WICHERS, zal men beide wegen krijgen.

De heer V. D. TUUK gelooft het eens te zijn met den heer BRONGERS, over het nut der kunstwegen als goede communicatiemiddelen, hij zoude ook niets liever zien, dan dat eens van toren tot toren harde wegen lagen; maar hij verschilt met hem alleen in de middelen om daartoe te geraken. De ondervinding heeft geleerd, welke middelen de beste zijn en dat het veel beter is, dat de gemeenten hare krachten inspannen en kunstwegen aanleggen, dan dat de provincie dit alleen doet. Als men op Friesland ziet, ontwaart men dat daar veel meer wordt gedaan. Men bevordert daardoor de energie der gemeentebesturen, die hier nu te veel steunen op provinciale krachten. Ter vergelijking van den toestand der kunstwegen in Friesland en Groningen verwijst hij naar het staathuishoudkundig jaarboekje van DE BOSCH KEMPER.

De heer DIJKHUIS vraagt, op welken grond de berekening der kosten van *f* 40,000 voor een half uur wegs berust, daar deze som nagenoeg voldoende zal zijn voor de kosten van een spoorweg.

De heer HOMAN doet opmerken, dat slechts een betrekkelijk klein gedeelte van den weg van Oostwolde naar de Poffert over lage landen loopt; de buitengewone kosten bepalen zich slechts tot een klein eind en wat de wijdte van de brug betreft, er is reeds een besluit genomen omtrent de wijdte der bruggen in verband met de ontworpen scheepvaartkanalen.

Nadat de heeren DE SITTER en R. A. QUINTUS nog eenige nadere toelichting gegeven hadden omtrent de som van *f* 40.000 wordt het amendement van den heer HOMAN in stemming gebragt en met 21 tegen 14 stemmen verworpen. (*Voor:* de heeren *O. Q. I. J. van Swinderen*, *Reinders*, *Hooites*, *Smid*, *S. P. v. d. Tuuk*, *Homan*, *Welt*, *Noordhof*, *van Loon*, *van Houten Tigchelaar*, *Dijkhuis*, *Schilthuis* en *de Haan*.)

Hierop komt het amendement van den heer WICHERS in beraadslaging, hetwelk door dezen voorgesteld is met het doel om de vaststelling van de beide rigtingen te verzekeren; hij wenscht het facultatieve van het besluit in het meer stellige te veranderen.

De heer SCHILTHUIS ondersteunt het amendement, daar hij het hoogst wenschelijk acht, dat er zekerheid is, dat de weg over de Poffert worde daargesteld, al duurt het ook iets langer. Bij stemming wordt het amendement met 33 tegen 2 stemmen aangenomen. (*Tegen*: de heeren *M. v. d. Tuuk* en *Hooites*)

Nu volgen de amendementen van den heer LEWE QUINTUS. De voorsteller zegt, dat het eerste gedeelte, om ook de gemeente Marum evenals de gemeente Leek 60 pCt. der kosten te doen dragen voor het eene gedeelte weg over Oostwold naar de Poffert, door hem voorgesteld is, omdat hij in het denkbeeld verkeerde, dat het woord »Marum" bij het schrijven uitgevallen is. Nadat de heer DE MAREES VAN SWINDEREN had opgemerkt (als rapporteur), dat het geene schrijffout is, maar dat men uit billijkheid het voorstel in de afdeelingen zoo besproken had, omdat de weg geheel over het territoir van de gemeente Leek loopt; en de heer HOMAN had medegedeeld, dat het verkeerd is de gemeente Marum hierin te betrekken, daar de weg geheel buiten die gemeente loopt en uit de stukken blijkt, dat zij zich aan de gemeente Leek verbonden heeft tot het leveren van ⅓ gedeelte van den aarden baan; — wordt het amendement weder door den voorsteller ingetrokken. Het andere gedeelte van zijn amendement is vervallen door het aannemen van dat van den heer WICHERS.

De gewijzigde conclusie wordt alsnu in stemming gebragt en met 34 tegen 1 stem aangenomen. (*Tegen:* de heer *M. v. d. Tuuk*).

III. centraal rapport rakende den aanleg van een kunstweg in de gemeente Oldekerk.

De heer R. A. QUINTUS merkt op, dat men volgens de conclusie niet zeer genegen is ook Oldekerk in het net van kunstwegen op te nemen, maar haar verwijst naar het besluit der vergadering van den 24sten Aug. 1849. Als ingezeten dier gemeente heeft hij daar vrede mede, maar als lid der vergadering moet hij zich daartegen verzetten. Hij zal niet herhalen, wat er sedert 1830, dus in een tijdvak van 27 jaren, door de gemeente Oldekerk gedaan is tot aansluiting aan den weg bij de Pasop, en dat het dus niet te verwonderen was, dat de gemeente zich nu tot de vergadering wendde, toen er vooruitzigt bestond om in verbinding te komen met den kortsten weg van Groningen naar Friesland. Hij zal tegen de conclusie van het rapport stemmen, omdat het niet overeenkomstig de eischen van billijkheid en regtvaardigheid is, dat men aan den een weigert, wat men aan een ander geeft. Ook is het niet rationeel, dat men niet wil ondersteunen eene kleine gemeente van 1000 zielen, die toont den geest des tijds te kennen en *f* 30,000 wil opofferen. Het voorstel tot verwijzing naar het besluit van 1849 staat gelijk met tegen haar te zeggen redt u zelve. Maar de raad dier gemeente heeft er regt op, dat hare opofferingen op meer waarde worden geschat. Hij stelt voor, dat de gemeente Oldekerk door een zijtak worde verbonden aan den provincialen kunstweg naar Friesland door den aanleg van een weg voor provinciale rekening tegen betaling van 70 % der kosten van aanleg door de gemeente en onder zoodanige voorwaarden als Ged. Staten geraden zullen achten.

De heer WICHERS ondersteunt dit voorstel, omdat de weg nuttig is en noodig en er vroeger reeds min of meer tot den aanleg is besloten.

De heer LAND ondersteunt het voorstel op dezelfde gronden omdat de weg nuttig is en dan ook vraagt hij, of de gemeente in staat is zich een weg te verschaffen met 30 pCt. subsidie. Hij gelooft, dat eene zoo kleine gemeente van 1000 zielen tot geene grootere opoffering in staat is, dan de bijdrage van *f* 30,000.

De heer HOMAN is tegen het amendement, omdat men verantwoording schuldig is voor de middelen der provincie. Tot dusver is nog nooit op bedoelde wijze een zijtak, geen doorloopende weg, tot eene provinciale onderneming gemaakt. In het vorige jaar is dit met Baflo geschied, maar onder een subsidie van 100 pCt. Allen die tot nu toe ondersteund zijn, waren doorloopende wegen, deze is dit niet, en stuit bij de Sebaldebuurderklap.

De heer BRONGERS is ook tegen het amendement; ofschoon een voorstander van kunstwegen is hij het eens met den heer HOMAN, dat men verpligt is verantwoording te geven van de provinciale middelen en dan kan men zich verantwoorden zoo de weg is in het provinciaal belang, maar niet, zooals nu, wanneer het is in partikulier belang.

De heer DE SITTER is er voor dat er een weg komt, maar niet voor provinciale rekening, omdat de weg is van plaatselijk belang.

Het amendement van den heer QUINTUS wordt hierop met 28 tegen 7 stemmen verworpen. (*Voor:* de heeren *Wierda*, *Groenman*, *Wichers*, *Land*, *R. A. Quintus*, *Tonckens* en *Houwing*.)

De heer LEWE QUINTUS stelt nu voor om de laatste woorden der conclusie te vervangen door de volgende »met vrijlating aan de gemeente, om, zoo ook de achterliggende gemeente Grootegast op gelijke voorwaarden wil aansluiten, zoodat eene onmiddelijke aansluiting met of naar de provincie Friesland zal ontstaan, waardoor de onderneming van meer provinciaal belang kan worden geacht, op de zaak terug te komen."

De heer HOMAN verklaart zich hiertegen, omdat, indien dit het geval mogt worden, hij zwarigheid zoude maken zijne stem te geven aan zulk een weg, die aan de eene zijde op een uur afstand zou loopen van den provincialen kunstweg over de Leek en aan de andere zijde een half uur van den trekweg. Indien de vergadering zulke digt aaneenliggende lijnen voor provinciale rekening wil leggen, dan zal men in de war komen met de financiën der provincie.

De heer WICHERS zegt, dat het hier een eigenaardig geval is, daar de gemeenten Oldekerk en Grootegast in eene lijn op een hoogen zandrug liggen, aan beide zijden ingesloten door lage hooilanden, zoodat het bij winterdag bijna onmogelijk is bij elkander te komen anders dan door een grooten omweg.

De heer R. A. QUINTUS doet opmerken, dat als men een half uur of een kwartier van een kunstweg af is en men er niet kan komen, dit toch niets baat. Door dezen weg zoude Grijpskerk en het noordoostelijk gedeelte van het Westerkwartier ook zeer bevoordeeld worden.

Het amendement van den heer LEWE QUINTUS wordt met 20 tegen 15 stemmen aangenomen. (*Tegen:* de heeren *Smid*, *Homan*, *Welt*, *Bouman*, *Noordhof*, *Allershof*, *de Marees v. Swinderen*, *v. Houten*, *Tigchelaar*, *Mesdag*, *Dijkhuis*, *O. v. Swinderen* en *M. v. d. Tuuk*.)

IV. het centraal rapport nopens den aanleg van een zandweg uit de kom der gemeente Muntendam tot den Borgercompagniesterweg in de gemeente Hoogezand. — Overeenkomstig de conclusie besloten aan het verzoek te voldoen.

Alsnu worden, bij monde van den heer DE MAREES VAN SWINDEREN, de verslagen der centrale afdeelingen omtrent navolgende stukken uitgebragt:

A. betreffende het verzoek van den raad der gemeente Winschoten tot verhooging van tol op provinciale wegen. — Dit verzoek heeft in de afdeelingen tot uiteenloopende gevoelens geleid. In eene afdeeling had het gevoelen de overhand, dat de tollen op die wegen moesten worden verhoogd, doch dacht men zeer verschillend over den maatstaf, die bij die verhooging moest worden aangenomen. In diezelfde afdeeling werd ook de wensch geuit, dat de tollen op provinciale wegen geheel mogten worden afgeschaft en dat daarvoor eene belasting op de paarden mogt worden in plaats gesteld. In eene andere afdeeling werd het verzoek bijna eenparig afgekeurd, wordende de verhooging onnoodig geacht. In eene andere afdeeling was men ook vrij algemeen tegen de verhooging, omdat dan de provinciale wegen zoo veel mogelijk zouden worden vermeden, en de opbrengst der tollen dus welligt zoude worden verminderd, in plaats van te vermeerderen. De centrale afdeeling was ook verdeeld van gevoelen en kan daarom, bij de moeijelijkheid om de drie verschillende geuite meeningen met elkander te vereenigen, niet anders doen dan de volgende vragen ter overweging voor te stellen *a*) of er verhooging van tol op de provincieale wegen noodig is en *b*) zoo ja, of de maatstaf in het adres van Winschoten voor die verhooging zal worden gevolgd, of een andere worden aangenomen.

B. betrekkelijk de voordragt van Ged. Staten nopens de door ingelanden van klein Garnwerd en Schilligeham ingebragte bezwaren tegen de indeeling hunner landen in het waterschap Hunsingo. — Deze zaak heeft in de drie afdeelingen stof tot veelvuldige beraadslagingen gegeven. In eene afdeeling waren eenige leden van oordeel, dat afwijzend behoorde te worden beschikt op het verzoek der ingelanden, omdat het reglement voor het Waterschap reeds door den Koning is goedgekeurd en de hier bedoelde gronden geen nadeel, maar wel voordeel uit de vereeniging zullen ondervinden. Een lid wilde hen ontlasten van de kosten. In eene andere afdeeling was men nagenoeg eenparig van gevoelen, dat de ingelanden, als hebbende zeer weinig belang bij de indeeling, met regt daartegen bezwaren hebben ingediend, doch over de wijze, waarop aan de bezwaren moest worden te gemoet gekomen, heerschte zeer groot verschil van gevoelen. In de andere afdeeling was de vraag gedaan, of niet de Staten, overeenkomstig art. 138 van het grondreglement, zich incompetent moesten verklaren om in dezen te beslissen, welke vraag door de geheele afdeeling toestemmend is beantwoord. Ook de centrale afdeeling, ofschoon de gegrondheid der ingebragte bezwaren erkennende, dacht zeer verschillend over de wijze hoe daarin te voorzien. Zij stelt

ten slotte de volgende alternative besluiten voor: *a*) de stukken terug te zenden aan Ged. Staten, ten einde aan het hoofdbestuur van het waterschap Hunsingo in overweging te geven, of niet de locale situatie der dijkregten van Klein Garnwerd en Schilligeham, in betrekking tot de aan te leggen werken in het waterschap Hunsingo, aanleiding behoort te geven, om aan de landerijen onder die dijkregten tijdelijk een verminderden aanslag in de lasten van het waterschap toe te staan, en zoo ja, voor hoeveel tijd en tot welk bedrag, en alsdan aan Ged. Staten op te dragen om die stukken met het berigt van het hoofdbestuur, des goedvindende met een bepaald voorstel tot regeling dezer zaak in de Novembervergadering op nieuw ter tafel te brengen; *b*) zoo dit voorstel wordt verworpen, te besluiten, dat het ingesteld onderzoek omtrent de bezwaren van de ingelanden van klein Garnwerd en Schilligeham geene voldoende termen heeft opgeleverd om tot het nemen van voorziening over te gaan; met te kennengeving, dat, wat betreft hun bezwaar omtrent het heffen van binnenschotten voor het onderhoud hunner werken, deze volgens art. 118 van het reglement voor het waterschap Hunsingo door dit waterschap moeten worden gedragen.

C. betrekkelijk de voordragt van Ged. Staten, rakende de bezwaren door ingelanden van Wierum en de Hooge en Lage Paddepoel tegen hunne vereeniging met het waterschap Hunsingo ingebragt. — Even als ten opzigte van het vorige punt werden ook omtrent deze zaak in de afdeelingen drie verschillende meeningen geuit, die allen bijna een gelijk aantal voorstanders hadden. De centrale afdeeling stelt ook hier gelijke alternative beschikkingen voor als omtrent de genoemde landen onder punt 2.

D. nopens de voordragt van Ged. Staten, rakende de bezwaren over de vereeniging van het Winsumer- en Schaphalster-, alsmede het Houwer- en Schouwer-zijlvest met het waterschap Hunsingo. — In eene afdeeling is de vraag, of het reglement voor het waterschap Hunsingo dient te worden gehandhaafd, nagenoeg eenparig toestemmend beantwoord; enkele leden waren van oordeel, dat de werken niet op te groote schaal moesten worden uitgevoerd. In eene andere afdeeling vereenigde men zich eveneens met de voordragt van Ged. Staten. In eene andere wilde men het peil op 1.70 en de diepte der hoofdkanalen op 2 el beneden peil en die der binnenkanalen op 1.50 el hebben gebragt. De centrale afdeeling, in overweging nemende, dat door niet minder dan 1068 ingelanden bezwaren tegen de vereeniging zijn ingebragt, adviseert, aan Ged. Staten op te dragen om aan het hoofdbestuur van het waterschap Hunsingo aan te bevelen de diepte der hoofdkanalen tot 2 el beneden peil en der binnenkanalen op 1.50 el te bepalen en te onderzoeken in hoever de uitvoering der werken in twee tijdvakken is aan te raden, om daarover des noodig eene nadere voordragt te doen.

E. nopens de wegruiming van den dam in het hoofddiep tusschen N. Pekela en Stadskanaal. — In twee afdeelingen was men eenstemmig van oordeel, dat de zaak niet genoeg geïnstrueerd was en aan Ged. Staten diende te worden teruggezonden, terwijl in de andere afdeeling mede de vraag, of de Staten wel bevoegd waren nu reeds hierin eene beslissing te nemen, ontkennend werd beantwoord. De centrale afdeeling adviseert de stukken terug te zenden aan Ged. Staten, met opdragt om ze nader te instrueren en voor te bereiden en zoodra dit zal zijn afgeloopen, eene bepaalde voordragt ter tafel te brengen.

F. omtrent den aanleg van kunstwegen voor prov. rekening in de gemeenten Uithuizermeeden, Spijk en Bierum. — Vrij algemeen heeft men zich in de afdeelingen met de hierop betrekkelijke voordragt van Ged. Staten kunnen vereenigen. Ten aanzien van den weg van Uithuizermeeden naar Spijk was men algemeen van denkbeeld, dat deze van zooveel gewigt was, dat de provincie niet aarzelen mogt, dien onder genot van 70 pCt. enz., voor provinciale rekening aan te leggen. Ook was de centrale afdeeling van oordeel, dat men zich met de voordragt van Ged. Staten moest vereenigen en adviseert zij alzoo te besluiten *a*) tot den aanleg van een kunstweg van Uithuizermeeden tot Spijk, voor provinciale rekening, onder genot van 70 pCt. subsidie van de kosten van aanleg van de gemeentebesturen van Uithuizermeeden en Bierum, alsmede van de kostelooze levering van het terrein en de benoodigde gronden en onder beding, dat zij verpligt zijn in de verbandschriften hiervan op te maken, te bepalen dat er geene verandering zal komen in het onderhoud der bruggen en duikers in den weg gelegen; — voorts Ged. Staten te magtigen om de uitvoering van dezen weg voor te bereiden en in de eerstvolgende najaarsvergadering eene voordragt te doen over de kosten van het bouwen der tolhuizen enz. en de vereischte wijziging in de begrooting voor te stellen; *b*) den aanleg van een kunstweg van Uithuizermeeden naar Zandt niet voor provinciale rekening te nemen, maar aan de betrokkene gemeentebesturen over te laten om dien te leggen en daarvoor de hulp der provincie in te roepen overeenkomstig het bekende besluit van 1849.

G. betrekkelijk den aanleg van kunstwegen in het noordelijk gedeelte van het Westerkwartier. — De hierop betrekkelijke stukken hebben een punt van naauwgezette overweging in de afdeelingen uitgemaakt. Het resultaat was in alle afdeelingen, dat dit deel der provincie ook in het genot van een kunstweg diende te worden gesteld. De voordragt van Ged. Staten droeg de algemeene goedkeuring weg. De centrale afdeeling adviseert te besluiten:

1) dat door de provincie worden aangelegd en onderhouden de volgende kunstwegen:

a) van de keistraat ten noorden van Aduard langs den bestaanden weg over den Ham tot de Saaxumertil, en van daar tot Saaxum; *b*) van den weg sub *a* af, bij de boerenplaats genaamd het ronde Zwijnshok langs den bestaanden weg tot de boventil en van daar langs het kanaal tot Oldehove; *c*) van daar langs den bestaanden weg over Niehove tot Kommerzijl; *d*) van daar langs den bestaanden weg tot aan den rijksstraatweg te Niezijl, — en zulks onder genot van de betrokkene gemeenten van een subsidie van 70 pCt. van de kosten van aanleg, het afstaan der bestaande wegen en kosteloos leveren van den grond.

2) het verzoek in te willigen van den gemeenteraad van Aduard en diensvolgens Ged. Staten te magtigen om den kunstweg, loopende van den rijksstraatweg in het dorp Aduard, bij de provincie in onderhoud over te nemen, zullende hieronder echter niet zijn begrepen de brug over de Lent, tenzij de verpligting daartoe mogt worden afgekocht.

3) Ged. Staten verder te magtigen: *a*) tot het doen opmaken van de vereischte bestekken en begrootingen, tot het doen der aanbesteding en al hetgeen tot de uitvoering van dit besluit wordt gevorderd; *b*) om de gronden voor de tolhuizen aan te koopen, daarop de kon. goedkeuring aan te vragen en voorts mede, onder 's Konings goedkeuring, de regeling der tollen te bewerkstelligen; *c*) om over de overneming der bruggen en duikers in de aan te leggen wegen met de onderhoudspligtigen in onderhandeling te treden en deswege overeenkomsten aan te gaan.

4) aan den raad der gemeente Ezinge te kennen te geven, dat de Staten niet hebben kunnen besluiten om, ingevolge hun verzoek, een der door hen gevraagde wegen voor prov. rekening aan te leggen, doch dat zij genegen zijn, om onder genot van 70 pCt. subsidie enz. een kunstweg voor prov. rekening te leggen van Feerwerd tot Ezinge, mits het gemeentebestuur van Ezinge zich voor den 1sten September a.s. daarover verklare.

H. opzigtens het onderzoek nopens de grenzen en uit te voeren werken in het nieuwe op te rigten waterschap Westerkwartier. — De afdeelingen hebben algemeen zwarigheid gemaakt de voordragt der commissie terstond goed te keuren, maar wenschten die vooraf onder het oog der belanghebbenden te hebben gebragt. Ook de centrale afdeeling is die meening toegedaan en adviseert alzoo te besluiten: *a*) aan Ged. Staten op te dragen om het nader rapport der commissie aan de betrokkene gemeente- en waterschapsbesturen te doen toekomen, met verzoek om de bezwaren die zij daartegen mogten hebben voor den 15den September te doen kennen; *b*) om dat rapport te doen drukken en tegen 25 cent algemeen verkrijgbaar te stellen; *c*) om een kaartje van het op te rigten waterschap Westerkwartier te laten vervaardigen; *d*) Ged. Staten op te dragen de stukken toe te zenden aan de commissie belast met het onderzoek der plannen tot indeeling dezer provincie in nieuwe waterschappen, ten einde die stukken al of niet gewijzigd weder ter tafel der Staten te brengen.

I. opzigtens de grenzen en uit te voeren werken in het op te rigten waterschap Reiderland. — Alle afdeelingen waren eenparig met de commissie van oordeel, dat het nemen van een bepaald besluit nu nog niet raadzaam was, maar dat vooraf aan belanghebbenden gelegenheid moest worden gegeven om hunne bezwaren daarover kenbaar te maken. Ook de centrale afdeeling adviseert dienovereenkomstig om te besluiten:

a) aan den hoofdingenieur van den waterstaat op te dragen, van de juiste ligging, voor zooverre die niet in het voorstel der commissie is opgenomen, en van de afmetingen, die aan de kanalen en andere werken in dat voorstel moeten worden gegeven, een ontwerp, vergezeld van eene globale begrooting van kosten, op te maken, en om deze stukken aan Ged. Staten in te zenden; *b*) om Ged. Staten op te dragen dit rapport, vergezeld van de door den hoofdingenieur van den waterstaat ontvangene stukken sub *a* genoemd, aan de betrokkene waterschaps- en gemeentebesturen te doen toekomen, vergezeld van het verzoek om hunne bezwaren daartegen, binnen ééne maand na die inzending, aan dat collegie te doen kennen; *c*) om dit rapport te doen drukken, en in den boekhandel tegen 40 cent verkrijgbaar te stellen; *d*) om aan Ged. Staten op te dragen al deze stukken aan de commissie ter zake de indeeling der provincie in nieuwe waterschappen in te zenden, ten einde zij in de gelegenheid worde gesteld om zoo spoedig mogelijk die stukken hetzij al of niet gewijzigd bij de Staten ter tafel te brengen; *e*) om een kaartje te doen vervaardigen van het op te rigten waterschap Reiderland.

K. aangaande de tegen de oprigting van het waterschap Oldambt en Fivelingo ingediende bezwaren. — In alle afdeelingen was men ook omtrent dit punt van oordeel, dat het niet raadzaam is, om dadelijk een bepaald besluit te nemen over de oprigting van dit waterschap, de uit te voeren werken en het peil, maar dat de stukken vooraf aan het oordeel van belanghebbenden moeten worden onderworpen om hunne bezwaren te doen kennen. De centrale afdeeling adviseert te besluiten:

a) om aan den hoofdingenieur van den waterstaat op te dragen een ontwerp van de afmetingen en eene globale begrooting van de kosten benoodigd voor de uitvoering der voorgestelde werken, op te maken, en om deze te doen geworden aan de commissie ter zake de indeeling der provincie in waterschappen; *b*) aan Ged. Staten op te dragen het rapport van de commissie, benevens dit rapport en een afschrift der globale begrooting, in te zenden aan de verschillende gemeente- en waterschapsbesturen, met te kennengeving, dat deze hunne bezwaren en aanmerkingen binnen eene maand aan Ged. Staten schriftelijk kunnen indienen; *c*) deze stukken te doen drukken en algemeen verkrijgbaar te stellen; *d*) aan Ged. Staten op te dragen om de ontvangene stukken aan bovengenoemde commissie ter hand te stellen, opdat deze de Staten, zoo mogelijk tegen de eerste vergadering, diene van berigt en raad, en met bepaalde opdragt om daarnaar, voor zooveel zij zulks noodig acht, de conclusie van haar rapport van den 16den Sept. 1856, en het in dit rapport voorkomende voorstel, bevattende de hoogte van het voorgedragen peil en de uit te voeren werken, te wijzigen; *e*) eene kaart van het waterschap Oldambt en Fivelingo te laten vervaardigen.

L.) omtrent de gevraagde wijziging in de hoogte der stouwdijken langs de Noord-Willemsvaart. — In alle afdeelingen heeft men bezwaren tegen dit nieuwe verzoek om verlaging der dijken doen hooren; men achtte het gevaarlijk daartoe over te gaan. Andere leden deelden dat bezwaar niet en konden zich wel met de voordragt van Ged. Staten vereenigen. Ook de meeste leden der centrale afdeeling waren dit laatste gevoelen toegedaan en adviseert deze alzoo om het verzoek van de Noord-Willemskanaalmaatschappij toe te staan, doch hieraan te verbinden de verpligting voor de maatschappij om ten allen tijde op de eerste aanzegging de dijken op de vroeger bepaalde hoogte te brengen.

Al de uitgebragte verslagen worden ter visie gelegd om in eene volgende zitting in behandeling te worden genomen.

De zitting wordt hierop verdaagd tot morgen op het gewone uur.

Zitting van Donderdag den 23sten Julij.

Er zijn 40 leden tegenwoordig; de heeren J. W. QUINTUS, V. D. HELM, BONTHUIS, ENGELKENS BOUMAN, zijn niet aanwezig.

Wordt gelezen:

Mededeeling van Ged. Staten, houdende, dat Z. M. bij besluit van den 6den Dec. 1856 magtiging heeft verleend tot de gemeenschappelijke regeling der waterschapsbelangen met die der provinciën Friesland en Drenthe, in verband met het op te rigten waterschap Westerkwartier. — Voor kennisgeving aangenomen.

Mededeeling van dezelfden, houdende, dat zij een door den hoofdingenieur gedaan voorstel tot verandering in het profiel van het geprojecteerde kanaal van Groningen naar Delfzijl bij besluit van den 14den Mei hebben goedgekeurd. — Voor kennisgeving aangenomen en worden de stukken ter visie gelegd.

Aan de orde werden gesteld de volgende verslagen der centrale afdeeling.

1) aangaande het verzoek van WINIA tot oprigting van een waterschap te Doezum. — Overeenkomstig de conclusie besloten.

2) over de bezwaren van ingelanden van Klein Garnwerd en Schilligeham. (Zie het verslag der vorige zitting, sub B.)

De heer ONNES meent, dat het eerste deel van de conclusie hier niet in aanmerking behoort te komen; de staten zijn onbevoegd om op de bezwaren eene beschikking te nemen, nu ingelanden, met voorbijgang van het hoofdbestuur van Hunsingo en van Ged. Staten, zich tot de Staten hebben gewend.

De heer WIERDA zal, schoon hij de zaak dadelijk wel voor eene gunstige beschikking vatbaar acht, stemmen voor het eerste deel der conclusie; hij verschilt met vorigen spr. in zienswijze en meent, dat het regtstreeks op den weg der Staten ligt om eene in het reglement voor het waterschap Hunsingo gekomene vergissing te vereffenen.

De heeren BRONGERS en M. V. D. TUUK verklaren eene andere meening te zijn toegedaan en zullen tegen het eerste punt der conclusie stemmen.

Na eene korte woordenwisseling wordt het eerste punt van de conclusie van het centraal rapport in stemming gebragt, en verklaren zich 20 stemmen daarvoor en 20 tegen. (*Tegen*: de heeren *van Slooten*, *Onnes*, *Brouwer*, *Tiddens*, *Welt*, *Allershof*, *Noordhof*, *Hooites*, *Heeres*, *Venema*, *Dijkhuis*, *Borst*, *Wichers*, *Smid*, *Groenman*, *Brongers*, *M. v. d. Tuuk*, *S. P. v. d. Tuuk*, *Schilthuis* en *Reinders*). Deze zaak wordt alzoo tot eene volgende zitting aangehouden.

3) over de bezwaren van Wierum en Hooge en Lage Paddepoel. (Zie boven sub C.) — Zonder beraadslaging wordt het eerste deel van de conclusie van het centraal rapport in stemming gebragt en aangenomen met 21 tegen 19 stemmen. (*Tegen*: de zoo even genoemde heeren, met uitzondering van den heer *van Slooten*).

4) over de bezwaren van ingelanden van het Winsumer- en Schaphalster en Houwer- en Schouwerzijlvest. (Zie boven sub D.) — Overeenkomstig de conclusie der centrale afdeeling zonder hoofdelijke stemming besloten.

5) over de wegruiming van den dam in het diep tusschen N. Pekela en Stadskanaal. (Zie boven sub E.) — Overeenkomstig de conclusie, zonder hoofdelijke stemming, besloten.

6) over de grenzen en werken in het waterschap Westerkwartier. (Zie boven sub H.) — Overeenkomstig de conclusie, zonder hoofdelijke stemming, besloten.

7) over de grenzen en werken in het waterschap Reiderland. (Zie boven sub I)

De heer DE HAAN stelt, als amendement op de conclusie van het rapport voor, om sub *b*) in plaats van »éene maand" te lezen »twee maand" en voorts achter het woord »stukken" sub *c*) tusschen te voegen de woorden »na daarop en op het ontwerp de consideratiën en het advies van den hoofdingenieur van den waterstaat te hebben ingewonnen."

Met deze wijziging wordt, zonder hoofdelijke stemming, overeenkomstig de conclusie besloten.

8) over de bezwaren tegen de oprigting van het waterschap Oldambt en Fivelingo. (Zie boven sub K.)

De heer DE HAAN stelt hier een gelijk amendement voor als bij het vorige punt en wordt nu ook de conclusie van het rapport met die wijziging, zonder hoofdelijke stemming, goedgekeurd.

9) over de gevraagde wijziging in de hoogte der stouwdijken langs de Noordwillemsvaart. (Zie boven sub L.)

De centrale afdeeling stelt nog als amendement voor in de conclusie, achter de woorden »op de eerste kennisgeving" te voegen »van Ged. Staten."

Met deze wijziging wordt die conclusie, zonder hoofdelijke stemming, goedgekeurd.

10) omtrent den aanleg van kunstwegen in het noordelijk Westerkwartier. (Zie boven sub. G.)

De centrale afdeeling stelt als wijziging voor om in de conclusie achter het woord Saaxum, sub *a*), te voegen: »ter lengte van 365 el" en aan het slot te lezen: »zoo ook van zijde der gemeente Ezinge tot dat punt een weg zal wor[illegible] gelegd."

Aldus gewijzigd wordt, zonder hoofdelijke stemming, o[illegible] eenkomstig de conclusie besloten.

11) nopens den aanleg van een kunstweg van Uithui[illegible] meeden, Zandt en Bierum (Zie boven sub F) — Op de c[illegible] clusie wordt door den heer DIJKHUIS een amendement voor[illegible] steld, om n.l. te bepalen, dat de weg zal loopen langs [illegible] Hooilandschen weg en dat de aanleg van den weg geen voo[illegible] gang zal hebben zoo lang in deze rigting door het best[illegible] van Uithuizermeeden geen genoegen wordt genomen.

De heer DE HAAN verzet zich tegen het amendement; [illegible] erkent wel, dat de voorgestelde rigting een omweg is, [illegible] hij zal loopen langs een kleiweg voorbij een aantal boerderij[illegible] die 's winters onbruikbaar is, terwijl velen dier landbouw[illegible] aanzienlijk voor deze rigting hebben bijgedragen, terwijl [illegible] Hooilandsche weg altijd een goede zandweg is.

Het amendement wordt nog verder bestreden door de he[illegible] WELT, TIGCHELAAR en HOMAN en daarop met 35 tege[illegible] stemmen verworpen. (*Voor:* de heeren *Dijkhuis*, *Bo*[illegible] *Wierda*, *van Houten* en *Land*.)

De conclusie van het rapport wordt hierop aangenomen [illegible] 36 tegen 4 stemmen. (*Tegen:* de heeren *M. v. d. Tu*[illegible] *Hooites*, *Dijkhuis* en *O. v. Swinderen*.)

12) omtrent de door Winschoten voorgestelde verhoog[illegible] van provinciale tollen (Zie boven sub A).

De heer DE SITTER bestrijdt de conlusie op grond van [illegible] reglement van orde, daar zij geen bepaald besluit ter voorli[illegible] ting der vergadering bevat.

De heer SCHILTHUIS stelt voor de conclusie te doen ver[illegible] len en daarvoor te besluiten de stukken te renvoijeren [illegible] Ged. Staten om de zaak nader te overwegen en zoo noo[illegible] dienaangaande in overleg te treden met de besturen van [illegible] meenten, belast met het onderhoud van kunstwegen waa[illegible] tollen geheven worden, en zoo noodig later de zaak we[illegible] ter tafel te brengen. — Op voorstel van den heer M. v[illegible] TUUK wordt er bijgevoegd dat dit overleg ook geschieden [illegible] omtrent de wegen van partikulieren.

De heeren ROEMELING, WIERDA, LAND, BRONGERS, [illegible] SITTER verklaren zich tegen de verhooging van tol, of ge[illegible] te kennen, door voor het amendement te stemmen, [illegible] gehouden te willen zijn voor de verhooging der tollen [illegible] wezen. Het amendement wordt daarna met 31 tegen 9 ste[illegible] men aangenomen. (*Tegen:* de heeren *Heeres*, *Tigchela*[illegible] *Dijkhuis*, *Roemeling*, *Houwing*, *Wierda*, *S. P. v. d. Tu*[illegible] *Onnes* en *Land*.)

Hiermede is van zelf de conclusie van het rapport [illegible] vallen.

De vergadering wordt voor ¼ uur geschorst.

Na hervatting der werkzaamheden wordt bij monde [illegible] den heer V. LOON rapport uitgebragt omtrent de provin[illegible] begrooting van enkel huishoudelijke inkomsten en uitgaven [illegible] 1858. — Na mededeeling van de op- en aanmerkingen in [illegible] afdeelingen stelt de centrale afdeeling voor te besluiten: 1) [illegible] H. II, afd. III der uitgaven, een nieuw artikel te voeg[illegible] voor de vernieuwing van ebdeuren bij de groote spilsluis[illegible] ad *f* 2000, en tevens de omschrijving van art. 25 te wij[illegible] gen; 2) bij H. VIII, afd. I, een nieuw artikel te voeg[illegible] vergoeding van kosten aan den burgemeester van Bieru[illegible] aangewend bij den stormvloed in 1855, de som van *f* 300,[illegible] 3) bij H. II, afd. I, art. 29, te voegen, voor twee ij[illegible] wegrollen *f* 800.00; 4) bij H. VIII, afd. I, als 30 % s[illegible] sidie voor den kunstweg door de gemeente Muntendam a[illegible] trekken *f* 501.90 en ten slotte ten gevolge van deze wijziging[illegible] op enkele posten eenige vermindering aan te brengen en de [illegible] voorziene uitgaven te verhoogen, sluitende de begrooting [illegible] een batig saldo van *f* 19.90. — Ter visie om morgen [illegible] behandelen.

Rapport bij monde van den heer M. V. D. TUUK van [illegible] commissie belast met het onderzoek van het voorstel omtr[illegible] den spoorweg. — Het belang van deze provincie om in v[illegible] binding te komen met het net van spoorwegen van Europa [illegible] geen betoog behoeven, de vergadering heeft meermalen [illegible] toond, dat zij van zoodanig gevoelen was, maar daarom o[illegible] is de beantwoording der aan de commissie voorgestelde vrag[illegible] van groot gewigt. Het is dan ook niet dan na rijpe overw[illegible] ging dat zij het resultaat daarvan mededeelt.

Het is bekend, dat door de regering drie wetsontwerp[illegible] omtrent den aanleg van spoorwegen aan de Staten Gener[illegible] zijn ingediend, waarvan de strekking is bevordering van a[illegible] leg van spoorwegen in dit rijk. Uit de daarbij behooren[illegible] memoriën van toelichting is aan de commissie de zienswij[illegible] der regering bekend geworden, en dan blijkt het, dat [illegible] denkbeeld der regering is voor staatsrekening geene spoorw[illegible] gen aan te leggen of waarborging van minimum van rente [illegible] geven. Uit die zienswijze volgt, dat de punten onder li[illegible] *b* en *c* van het voorstel gesteld, alsmede dat onder *a*, zoo[illegible] het is gesteld, vervallen.

Het middel door haar voorgestaan is, dat de door de re[illegible] ring te verleenen hulp bij elke onderneming in het bijzon[illegible] worde omschreven. Daarom meent de commissie een a[illegible] voorstel te moeten doen. Het staat vast, dat de regering [illegible] geen spoorweg wil ondernemen. Wil men dus spoedig geh[illegible] pen worden, dan moet de provincie zelve dien aanleg op [illegible] nemen en concessie aanvragen voor een spoorweg van de st[illegible] Groningen naar de Hannoversche grenzen om daar aan den [illegible] staanden spoorweg aan te sluiten.

Daar de provincie alleen tot de daarstelling wordt gedr[illegible] gen om dien weg spoedig te verkrijgen en geen winstbe[illegible] bedoelt, zoo kan zij, indien eene partikuliere ondernem[illegible] genegen mogt zijn die lijn aan te leggen, haar regt daara[illegible] overdragen, maar dit kan niet anders geschieden dan met [illegible] goedkeuring der regering, en dat de provincie de uitvoeri[illegible] niet anders op zich zal kunnen nemen dan met ondersteuni[illegible] van de regering. Het kan nu nog niet bepaald worden, we[illegible] die bijstand zal zijn en op welke wijze die ondersteuning [illegible] verleend worden.

Het is nog onzeker welke bijstand er gevraagd of gegeven m[illegible] worden, omdat nog niet door de wetgevende magt eene b[illegible] slissing is genomen omtrent de door de regering voorgeste[illegible] ontwerpen aangaande den aanleg van spoorwegen. Daarom he[illegible] de commissie gemeend, dat de provincie concessie zoude m[illegible] ten vragen voor den aanleg van een spoorweg, onder zoo[illegible] nige ondersteuning als later in overleg met de regering [illegible] bepaald en vastgesteld worden.

De regering legt bij het vragen van concessie aan partikuli[illegible] de verpligting op om vooraf een waarborgkapitaal te stort[illegible] Bij het finantiëel beheer der provincie is zoodanige stort[illegible] moeijelijk voor de provincie en daarenboven onnoodig, om[illegible] de provincie geene geldelijke voordeelen met den aanleg bed[illegible] Deze overweging heeft de commissie geleid om voor te ste[illegible] de concessie te vragen met vrijstelling van het storten van [illegible] waarborg-kapitaal. Wegens de vele werkzaamheden, welke [illegible] de uitvoering van haar voorstel verbonden zijn, en welke [illegible] moeijingen zoo vele zijn, dat het te veel gevergd zou zij[illegible] Ged. Staten daarmede te belasten, heeft zij de benoeming v[illegible] eene bijzondere commissie hiervoor voorgesteld.

Op grond van bovenstaande overwegingen adviseert de com[illegible] missie 1) bij een door haar medegedeeld rekest concessie [illegible] vragen voor de provincie Groningen tot den aanleg van een [illegible] spoorweg van Groningen over Winschoten naar de Hannover[illegible] sche grenzen om daar aan te sluiten op eene nader te bepal[illegible] plaats aan de Hannoversche Westbaan, onder de volgen[illegible] voorwaarden: *a*) dat de onderneming door de regering zal wor[illegible] den ondersteund, de wijze en hoegrootheid dier ondersteuning [illegible] nader te regelen en vast te stellen; *b*) dat de Staten bevoeg[illegible] en op aanvrage verpligt zijn om de concessie onder goedkeuring [illegible] der regering, aan derden over te dragen; 2) eene commissie te [illegible] benoemen, welke onder voorlichting van den hoofdingenieur [illegible] belast is met de voorbereiding van alles wat tot uitvoering [illegible] van dit besluit noodig is; en 3) van Z. M. den Koning [illegible] magtiging te vragen, dat deze commissie hare werkzaamheden moge voortzetten ook na de sluiting der vergadering van de staten.

De heer WICHERS stelt voor het rapport met het rekest aan Z. M. den Koning te laten drukken. Na eene korte discussie wordt dit voorstel verworpen met 32 tegen 7 stemmen. (*Voor:* de heeren *v. Houten*, *Schilthuis*, *Land*, *R. A. Quintus*, *Tonckens*, *Wichers* en *Wierda*).

Het rapport wordt ter visie gelegd.

De vergadering wordt hierop gesloten en verdaagd tot morgen op het gewone uur.

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.

... gemeente *Haren* zijn de drie aftredende leden van ... bij volstrekte meerderheid van stemmen herbe... Er zijn 45 stembriefjes ingeleverd, waarvan heb... L. T. JORISSEN 44, J. BOS 37 en H. H. VAN ... 31 stemmen.

... *Hoogezand* zijn 88 stemmen uitgebragt. Herkozen zijn ... DE BOON met 82, J. W. BOER met 79, en O. H. BOS ... stemmen. Er moet worden overgestemd over R. U. ..., aftredend lid, die 40, en S. P. SUIR, die 33 stemmen op zich vereenigden.

... *Hoogkerk* hebben van 70 kiezers 40 aan de verkiezing ... leden voor den gemeenteraad deelgenomen. Verkozen de ... H. IJ. MARRINGA met 28 stemmen, terwijl eene her... moet plaats hebben over K. G. BUIST, P. RIETSEMA, ... leden, en H. J. NIENHUIS en J. REINTJES.

... de gemeente *Kantens* moesten drie raadsleden, H. H. WIBBENS, L. J. KLEI en P. K. WESTERHUIS, aftreden. Van ... 187 kiezers zijn 49 stembiljetten ingekomen en is daarbij ... 36 stemmen herbenoemd P. K. WESTERHUIS, te Zande... en benoemd met 30 stemmen J. P. TORRINGA, te Zan..., terwijl er eene herstemming moet plaats hebben tusschen H. H. WIBBENS, hebbende 24, en L. J. KLEI, hebbende 19 stemmen.

Bij de opening der stembriefjes te *Leek* bleek, dat de aftredende leden van den gemeenteraad, A. S. LEURINGH, R. LOUWES en K. J. BOERSEMA, zijn herkozen.

In de gemeente *Middelstum* zijn van de 123 kiezers ingekomen 54 stembriefjes, van welke 49 stemmen op den burgemeester F. PLAAT zijn uitgebragt, zoodat deze tot raadslid is herbenoemd, terwijl H. KUIPERS, te Middelstum, 27 stemmen, en J. J. VERDENIUS, aftredend lid, 23 stemmen verkregen en er alzoo eene herstemming over die twee heeren moet plaats hebben.

In de gemeente *Nieuwolda* was de opkomst der kiezers groot. Van de 100 stemgeregtigden zijn 76 opgekomen, 1 biljet was van onwaarde, de volstrekte meerderheid dus 38. De aftredende leden werden alle herhozen: E. E. HAMSTER met 50, R. H. DALLINGA met 49 en J. ONNES met 45 stemmen. Verder erlangden JOHS. KUNST 26, J. EPPENS 26 en ... J. Z. KNOTNERUS 16 stemmen. De overige stemmen waren verdeeld.

De aftredende leden van den gemeemteraad *Oldekerk*, jhr. mr. R. A. QUINTUS en F. DATEMA, zijn met volstrekte meerderheid van stemmen herkozen.

Van de 176 kiezers in de gemeente *Onstwedde* hadden 49 hunne stemmen uitgebragt. Herkozen zijn B. JANS WITZING met 38, J. W. FROUWS met 38 en O. MAARSINGH met 38 stemmen. — Herstemd moet worden tusschen J. H. MOORLAG, aftredend lid, en J. J. BESSEMBINDERS, JR.

Te *Scheemda* zijn van de 191 aanwezige kiezers slechts een aantal van 35 opgekomen, ter benoeming van drie leden van den gemeenteraad. 1 stembriefje was van onwaarde; zoodat de volstrekte meerderheid is 18 stemmen. Hiervan zijn uitgebragt op de aftredende leden G. A. CROL 27 stemmen en H. A. HESSE 22. — Er zal alzoo eene herstemming moeten plaats hebben tusschen het aftredend lid B. M. LIEFSTING en J. H. DETHMERS, beide wonende te Westerlee, hebbende de eerste 10 en de tweede 11 stemmen op zich vereenigd.

Van de 133 kiezers in de gemeente *Termunten* zijn ingekomen 55 stembriefjes. Herkozen zijn P. A. TOXOPEUS met 47 en R. E. WILLDEMAN met 46 stemmen.

In de gemeente *Usquert* waren slechts 41 briefjes door de kiezers ingeleverd. De aftredende leden zijn herkozen S. E. B. BIEREMA met 35, H. S. WELT met 35 en S. J. ARKEMA met 30 stemmen.

Van de 175 kiezers in de gemeente *Vlagtwedde* hadden slechts 19 kiezers hunne stemmen uitgebragt. Herkozen zijn A. J. HOMMES met 19, A. G. HESSE met 17 en W. A. HESSE met 17 stemmen.

In de gemeente *Wildervank* zijn uitgebragt 106 stemmen; de volstrekte meerderheid was 54. Herkozen zijn mr. H. J. ENGELKENS, burgemeester, met 97, J. M. MEIHUIZEN met 60 en J. A. MUNNEKE met 57 stemmen. — Eene herstemming moet plaats hebben tusschen J. E. EERKES, aftredend lid, die 38, en J. R. BLAAUW, die 27 stemmen op zich vereenigden.

Te *Winschoten* hebben van de 263 stemgeregtigden 118 hunne stem uitgebragt, alle briefjes zijn van waarde verklaard, en was alzoo de volstrekte meerderheid 60. Na opening bleek het dat de heeren G. A. VEVEMA 98, mr. W. R. EMMEN 68, jhr. mr. J. D. LEWE QUINTUS 57, mr. W. C. J. J. CREMERS 55, F. R. FOLKERS 52 en H. ROELFSEMA 52 stemmen op zich hadden vereenigd; waaruit alzoo blijkt, dat de twee eerstgenoemden met volstrekte meerderheid van stemmen zijn benoemd en dat er tusschen de laatstgenoemden eene herstemming moet plaats hebben. Overigens waren de stemmen verdeeld.

Bij de opening der stembus te *Winsum*, merkte men met genoegen op de belangstelling der stemgeregtigden, doordien bijkans de helft derzelve hunne stemmen hadden uitgebragt, ... er 58 briefjes waren ingeleverd, waarvan slechts 1 van onwaarde, als zijnde in blanco. De aftredende leden G. B. HOPMA en H. W. WIERDA zijn, met eene volstrekte meerderheid van 38 en 40 stemmen, herkozen, terwijl het aftredende lid de heer G. HAVINGA JANSSONIUS 28 stemmen op zich vereenigde. Er moet alzoo eene herstemming plaats hebben tusschen dezen en den heer D. G. SIERSEMA, die 13 stemmen op zich had vereenigd; terwijl verder in aanmerking zijn gekomen de heeren J. A. VAN IDDEKINGE en J. G. FROUWS, ieder met 9 stemmen, J. W. KOITER 8, F. H. WIEREMA 6, J. J. PETTINGA 4; de overige stemmen waren verdeeld op eenige andere notabele ingezetenen.

Het gewigtig voorstel door vijf leden van de staten dezer provincie gedaan (zie daarover het bij deze courant behoorende bijblad) vindt ook reeds elders die belangstelling, welke het in zoo hooge mate verdient. De *Harlinger Ct.*, die na lezing van het alomvattend ministeriële spoorwegplan, de hoop op een spoorweg weer voor onbepaalden tijd had vaarwel gezegd, laat zich in zeer gunstige bewoordingen uit over bedoeld voorstel, dat bij haar de noode wegvliedende hoop weder heeft doen terugkeeren.

»Het komt ons voor — zegt dit blad — dat wij hier nu eindelijk het regte spoorwegplan hebben, het eenige dat gezegd kan worden *doelmatig* en *uitvoerbaar* te zijn. Het plan door de Zwolsche commissie ontworpen, is hoofdzakelijk ingerigt voor de behoeften van den Overijsselschen handel; voor Friesland, voor Harlingen in de eerste plaats, is het slechts van ondergeschikt belang, zoolang de verlenging van Groningen tot aan de Hannoversche grenzen daarin niet mede is opgenomen. De lijn van Harlingen, over Leeuwarden en Groningen naar de Hannoversche grenzen, zoude 129 Ned. mijlen lang zijn en ons, bij aansluiting onder Leer, regtstreeks tot aan het van Noord-Duitschland voeren; de lijn via Leeuwarden en Zwolle zoude — de afstand van Harlingen naar de Overijsselsche grenzen is, volgens vroegere gedane metingen, circa 230 Nederl. mijlen — hetzelfde slechts langs een enormen tijd- en geld-roovenden omweg kunnen doen.

»Wij noemden het Groninger plan in de tweede plaats uitvoerbaar. Er zal een tijd komen, wanneer zelfs Nederland van spoorwegen zal doorsneden zijn, en ook de lijnen van 's Gravenhage naar Scheveningen, van Castricum naar Haarlem (zie 't ministeriële plan) niet ontbreken zullen. Maar die tijd ligt nog verre, en even weinig uitvoerbaar schijnt ons, voor het oogenblik, het Zwolsche spoorwegplan, althans, indien wij uit de tot dus verre *en* door de Regering *en* door partikulieren betoonde belangstelling tot de verder te betoonene besluiten mogen. En bovendien, het Zwolsche plan eischt ongeveer 23 millioen guldens en helpt Friesland slechts ten deele, terwijl het Groningen in den steek laat; — met het Groninger plan daarentegen zijn Friesland en Groningen beide beter geholpen — en zulks voor eene som van 13 millioen (129 Ned. mijlen à *f* 100,000 per mijl).

»Wij vleijen ons dat de geestdrift, door de prov. staten van Groningen aanvankelijk betoond, zich ook aan onze staten of aan andere deskundige, invloedrijke en werkelijk belangstellende mannen zal mededeelen, — en wachten den uitslag af. Er zijn reeds spoorwegen te veel op het papier gemaakt, en meer dan tijd wordt het om »daden bij woorden" te voegen en zich, in stede van zijne krachten te versnipperen, dáár aan te sluiten, waar het welbegrepen eigenbelang ons schijnt te roepen."

KERKNIEUWS.

AMSTERDAM, 21 Julij. Door den algemeenen kerkeraad der Ned. Herv. gemeente alhier is, ter vervulling der vacature ontstaan door het overlijden van ds. J. B. H. BRUINIER, geformeerd het navolgende alfabetisch gestelde twaalftal van predikanten: J. F. L. ARRESCH, te Middelburg; B. T. DE BLAAUW, te Leiden; W. B. J. VAN EYK, theol. dr. te Deventer; P. R. HUGENHOLTZ, te Haarlem; A. MOENS, te Edam; R. A. SOETBROOD PICCARDT, theol. dr. te Goes; T. POORTMAN, te Zwolle; W. L. RIEHM, te Vlaardingen; J. ROMENY, te Leeuwarden; W. J. O. SLUITER, te Dordrecht; W. VAN WETERING, te Leiden, en E. CATS WOB, te Enkhuizen.

(*Ingezonden.*)

GRONINGEN, 23 Julij 1857.

Gisteren namiddag werd door de onderofficieren en korporaals der d.d. schutterij alhier, oefening in het schieten naar de schijf om prijzen gehouden. Behalve eenige prijzen ten deele door den kommandant der schutterij, ten deele door den kapitein-adjudant uitgeloofd, waren nog drie prijzen aangekocht van wege de vereeniging der onderofficieren voor de vrijwillige winter-exercitiën uit de te dier zake geïnde contributiën en boeten, waarvan de 1ste prijs bestond in een fraaije zilveren sigarenkoker, de 2de in een met zilver gemonteerde sigarentasch en de 3de in een zilveren epinglette.

Een groot aantal der beste schutters uit de talrijk opgekomenen betwisteden elkander onder herhaalde kampschoten de eer der overwinning, tot het eindelijk de navolgende leden mogt gelukken de daarbij vermelde prijzen te behalen, als:

Korporaal H. SMITH een zilveren epinglette, prijs van den kommandant der schutterij, en een zilveren sigarenkoker;

sergeant H. VAN DER STEEN een zilveren sigarentasch en een dito luciferkoker.

Korporaal R. J. CAMPING een zilveren epinglette.

Sergeant-majoor S. J. VAN DUINEN een zilveren epinglette en een zakboekje met zilveren pen en potloodhouder.

Sergeant J. D. DÖBKEN een zilveren luciferkoker.

Dit feest door de muzijk der schutterij opgeluisterd, liep, ondanks eenige regenbuijen, tot aller genoegen af en eerst laat trok men onder het spelen der muzijk weder stadwaarts, om na de wapens te hebben afgelegd, in het lokaal der onderofficieren-societeit, ten huize van mej. de wed. BONTEKOE, de verrigtingen van den namiddag feestelijk te herdenken. Ook deze bijeenkomst, vereerd met de tegenwoordigheid van de heeren kommandant der schutterij en kapitein-adjudant, strekte om onder genoegelijken kout en het uitbrengen van hartelijke gezondheidsdronken, waarbij de nog in aller hart wonende luit.-kolonel, oud-kommandant, zoo min werd vergeten als de tegenwoordige geachte kommandant en de kapitein-adjudant, het genoegen van den dag te verhoogen en den band der harmonie vaster te snoeren, welke den goeden geest onder het kader der schutterij levendig houdt, en waartoe behalve vele anderen, de bij allen beminde sergeant-majoor H. O. SMITH in het bijzonder weder ruimschoots het zijne toebragt, welken wij ons niet kunnen weerhouden daarvoor en voor zijne onverflaauwde belangstelling in — en ijver voor de schutterij bij dezen openlijk te vermelden en den dank van het geheele kader toe te brengen.

TELEGRAFISCHE BERIGTEN.

LONDEN, 23 Julij.

Baron *von Rothschild* heeft, zonder den uitslag van het wetsontwerp tot verandering van den Parlementairen eed af te wachten, zijn mandaat als vertegenwoordiger der hoofdstad nedergelegd. Zijne vrienden zullen zijne verkiezing voorstellen.

Prins *Albert* zal a.s. Zondag naar Brussel vertrekken, om daar de huwelijksfeesten bij te wonen.

EFFECTEN-BEURS.

AMSTERDAM, 23 *Julij.*

NEDERLAND Werk. Schuld	à 2½	pCt.	63 7/16.
Dito Dito	» 3	»	76 11/16.
Dito Dito	» 4	»	96⅛.
OOSTENRIJK Metalliek	» 5	»	76¼.
Dito 1851 en 1852	» 2½	»	39 7/16.
Dito Nieuwe Litt. B	» 5	»	87.
Dito Nation. Metall.	» 5	»	78⅛.
SPANJE Onbep. St.	» 1¼	»	25¼.
Dito Binnenl.	» 3	»	37¼.
PORTUGAL	» 3	»	45⅞.
RUSLAND Obl. *Hope* 1798 en 1816	» 5	»	—
Dito Dito 1828 en 1829	» 5	»	—
Dito bij *Hope*	» 4	»	87¾.
Dito bij *Stieglitz*	» 4	»	87½.
N. Leening van 1855 bij *Stieglitz*, 5de serie	» 5	»	—
Dito. 6de serie	» 5	»	99 15/16.

LONDEN, 23 *Julij.* Consols 91⅛.

PARIJS, 23 *Julij.* Fransche 3 pCt. 67.05.

ZEETIJDINGEN.

Binnengekomen.

AMSTERDAM 20 Julij, *Oorburg* Hendrika Ellida, Petersb.; — 21 *van Dijk* Magretha, Hamburg.

TEXEL 20 Julij, *Witsen Elias* Zeenimph, Bat.; *Masdorp* Hermanus Franciscus, Londen.

VLIE 18 Julij, *Kraan* Vr. Helena, Laurvich.

HELVOET 20 Julij, *Slager* Jan Hendrik, Petersburg; *Potjewijd* Alberdina, Reval.

BRIELLE 20 Julij, *Ketelaar* Phoebus, Petersburg.

ST. HELENA 29 Mei, *Verhulst* Onderneming, v. Tjilatjap n. Middelburg; — 31 *Viersma* Duiveland, v. Bat. n. Rott.; — 3 *Kluin* Juno, v. Akyab n. Falmouth.

SURINAME 26 Mei, *Baak* Ned. oorl. brik de Sperwer, Helvoet.

MONTREAL 6 Julij, *van Ingen* Anna Geertruida, Rott.

KONSTANTINOPEL 5 Julij, *Pijbus* Hendrika, v. Taganrog en *Astuling* Catharina Cornelia, v. Ibraïla, beide n. Falmouth; — 9 *Stuit* Beerta Hendrika en *v. d. Kooij* Hermina en Elisa, Amst.

NORTH SHIELDS 17 Julij, *de Boer* Twee Gebroeders, Harl.

YARMOUTH 17 Julij, *de Jong* Twee Gezusters, Nieuwe Diep.

HAMBURG 18 Julij, *Riepma* Agatha, Altona; — 19 *Salomons* Vr. Hillegina, Amst.; *Bakker* Zwaantina, Rott.

BREMERHAVEN 17 Julij, *Stuitje* Margar. Geziena, Rott.

KOPPENHAGE 17 Julij, *Schenk* Aidina Anna Susanna, v. Petersb. n. Amsterdam.

PILLAU 18 Julij, *Pijbes* Geertruida, Londen; *Bernardus* Agatha Hendrika, Liverpool.

MEMEL 14 Julij, *Hendriks* Maria, Schiedam; — 16 *Brouwer* Elisabeth, Grimsby.

STOCKHOLM 12 Julij, *van Wijk* Anna en Arnoldina, Petersb.

BOLDERAA 14 Julij, *Mets* 4 Gebroeders, Rotterd.; *Mulder* Antje, Oporto; *Smit* Jantje Doornbos, Stockholm; *Hazewinkel* Jonge Gerrit, Hull; *Schoon* Johanna Gerdina, Newc.; — 15 *de Jonge* Wilhelmina Klasiena en *Bontekoe* Vr. Geertruida, Stettin; *Prak* Rensina, Schiedam; 16 *Doekes* Alida Gesina, Schiedam; *Douwes* Aquarius, Gron.

ARCHANGEL 4 Julij, *Goosens* Afiena, Delfzijl; — 5 *de Haan* Mercurius, Liverpool; — 7 *Menkema* Catharina Sijpkens, Amst.; *Valk* Dankbaarheid, Leith; *Hazewinkel* Radboud, Exeter.

Vertrokken.

AMSTERDAM 21 Julij, *Burggraaf* Gezina, Soerab.; *Hubert* Texel, Suriname; *Meijer* Piet Hein, *Coerkamp* Gebroeders Coerkamp en *Potjer* Geertruida Jacoba, Petersburg.

TEXEL 20 Julij, *Flik* Monnickendam, Venetië.

VLIE 19 Julij, *Klontje* Meinsina, Gothenburg; *Lieffijn* Goede Verwachting, Koningsbergen.

HELVOET 20 Julij, *Ouwehand* Volharding, St. Malo; *Lukje* Frouke Egberdina, Petersb., *Vernes* Merwestroom, Bergen.

BRIELLE 20 Julij, *Korter* Riga, de Oostzee.

MAASSLUIS 19 Julij, *Kleininga* Maria Laurentia, 20 *Dijkstra* Drie Zusters en *Naatje* Elisabeth, Petersb.; *Plukker* Hendrika, Libau.

ST. HELENA 30 Mei, *van Duyvenbooden* A. R. Falck, v. Banjoew. n. Amsterdam.

SMIRNA 8 Julij, *Pott* Cornelia Beerendina, Falmouth.

DEAL 17 Julij, *Doekzen* Eclipse, Port Philip.

HAMBURG 18 Julij, *Alberts* 2 Gebroeders, Bremerhaven; *Speelman* Vr. Geerdine, Brake; — 19 *Driest* Wildeman, Buenos Ayres; — 20 *Waterborg* Hendrika en *Blaak* Jantina, Petersb.; *Potjer* Jacomina, Riga; *Cassens* Margaretha, Newcastle.

CUXHAVEN 20 Julij, *Potjewijd* Herman Albert en *van Wijk* Marijtje Honig, Buenos Ayres.

KIEL 18 Julij, *Kramer* Anna Christina, Rostock.

NERVA 8 Julij, *van Dijk* Maria Catharina, Amst.; *Voogd* Weldaad, Antwerpen; *Schuring* Egberd. Anna en *Menzes* Jonkvr. Maria, Lond.; *Flik* 3 Gebroeders, Kampen; — 10 *Buining* Magdalena, Londen; *Potjewijd* Alida Elisabeth, Purmerende

ARCHANGEL 4 Julij, *Pruim* Hendrika Alberdina, de Maas; *Kraan* Sia en Elisabeth, Rott.; — 6 *Kuper* Gesina en *Beekman* Stella Mettutina, de Zaan; *Lambach* de Gier, Rott.

TONNINGEN gepasseerd 15 Julij, *Veling* Catharina, n. Windau; *Plukje* Tetsia, n. Gron.; — 16 *Heins* Hendrika, Termunterzijl; *Rosema* Adriana, Rott.

In lading.

MARSEILLE 17 Julij, *Spanjer* Avontuur, Ostende; *Hofkamp* Philoméne, Antwerpen.

Zeilklaar.

NEWYORK 6 Julij, *Halbertsma* Johanna, Rott.

LONDEN 18 Julij, *Heins* Georgina Wubbina, Koningsb.

NEWCASTLE 17 Julij, *Hazewinkel* Clipper-Galjoot, Petersburg; *van Deest* Jacobus, Memel.

NERVA 13 Julij, *Kuipers* Grietje Huisman, Groningen; *Fijn* Hillechiena, Londen.

Gepraaid den 13 April, op 24° Z.Br., 63° O.L., *van Boven* Minerva, v. Colombo n. Amst. — Den 10 Mei, op 33° Z.Br., 33° O.L., *Olie* Triton en *Flens Jzn.* Johanna en Geertr., v. Banjoew. n. Nederl.; — Den 11 Mei, op 33° Z.Br., 29′ O.L., *de Wit* Prins Frederik der Nederlanden, v. Port Natal n. ....; op 35° Z.Br., 28° O.L., *van Dusseldorp* Vlaardingen, v. Banjoew. n. Amst. — Den 21 Mei, op 34° Z.Br., 18° O.L., *Boswijk qq.* St. Michael, v. Adelaide n. Londen. — Den 2 Junij, op 1° 36′ N.Br., 22° 42′ W.L., *v. d. Bolck* Bantam, v. Amst. n. Bat. — Den 3 Junij, op St. Helena, *Broex* Adriana Petronella en *Lupcke* Jannetje, v. Bat. n. Nederl. — Den 16 Junij, op 7° N.B., 26° 22′ W.L., *Pompe* Hendrina, v. Bat. n. Ned. — Den 17 Junij, op 8° 10′ N.Br., 28° 10′ W.L., *Berk* Jacoba en Christina, v. Amst. n. Bat. — Den 21 Junij, op 12° 43′ N.Br., 28° 54′ W.L., *Göbel* Tagal, v. Cardiff n. H. Kong. — Den 14 Julij, op 50° N.Br., 10° W.L., *Jonker* Maria Elizabeth, v. Cardiff n. Singapore. — Den 16 Julij, *van Ommeren* Minerva, v. Rott. n. Archangel.

De Sond gepasseerd.

17 Julij. *Rozema*, Jacob v. Cleeff, v. Söderhamn n. Antw., m. hout.
Wijma, Stad en Lande, v. Riga n. Harl., m. hout.
de Jonge, Gouv. Bar. v. Zuyl. v. Neyeveld, v. Harl. n. de Oostz.
Garrels, Comitas, v. Riga n. Gent, m. vlas.
Pluktje, Hermanna Hendrika, v. Dantzig n. Gron., m. rogge.
19 —— *Posta*, Unie, v. Londen n. Riga, m. stukg.
Schuur, Johanna Ettina, v. Delfzijl n. de Oostzee, m. ballast.

De wind den 17 Julij N.W.; den 18den N.W.; den 19den N.W.

LAATSTE BERIGTEN.

Binnengekomen.

VLIE 19 Julij, *van Laten* Annegina, Petersb.; *de Jong* Margaretha, Dantzig.

BRIELLE 21 Julij, *Eisinga* Catharina Charlotta, Dantzig.

MAASSLUIS 21 Julij, *de Jong* Twee Gezusters, Yarmouth.

LONDEN 20 Julij, *Pot* Broedertrouw, Suedia.

Bij GOUDSTAART 18 Julij, *Vonck* Constantia, v. Rott. n. Bat.

Bij DUNGENESS 18 Julij, *van Oosteroom* Julie Claire, v. Amst. n. Sydney; *Dekker* Henriëtta Louise, v. Rott. n. Corfu; — 19 *Steenhuizen* Gouvern. Elsevier, v. Rott. n. St. George d'Elmina.

HULL 18 Julij, *v. d. Borg* Geertje Elisabeth, Dantzig.

NORTH SHIELDS 18 Julij, *Steffens* Aeolus, Dantzig.

GIBRALTAR 13 Julij, *Kat* Mathilda Barbara, v. Galatz n. Falm.

DANTZIG 18 Julij, *Freij* Annechina, Cardiff; *v. d. Veen* Eben Haezer, Amst.; *Kremer* Goede Verwachting, Hamb.; — 19 *Muller* Antje, Hamb.; *Kramer* Rensina, Kiel; — 20 *Oltmans* Barbera Jonker, Londen.

KROONSTAD 13 Julij, *Dijk* Elsina Jantina, Hamburg; — 14 *Hazewinkel* Roelfina Kuiper, Port a Port; *de Vries* Jantina en *Duintjer* Friso, Amst.; *Scherpbier* Elsje, Stettin.

Vertrokken.

VLIE 19 Julij, *Rijf* Mentor, Riga; *v. d. Wal* Helena, Frederiks.; *Mooi* Geertje en *Feninga* Agatha, avont.; — 20 *Vos* Oostzee, Onega; *Speelman* Geertruida Speelman, *Meesenbroek* Wierdina Hendrika en *Schaap* Jan Jacob, Petersb.

VLISSINGEN 19 Julij, *Borst* Sienke Wiersema, Koningsb.

LIVERPOOL 17 Julij, *Huisman* Hendrika, Reval.

NEWPORT 17 Julij, *de Winter* Staatsr. v. Ewijck, Bombay.

CURAÇAO 24 Junij, *Vos* brik de Lynx, Helvoet.

SIMONSBAAI 11 Mei, *Lindeman* Kenau Hasselaar, v. Bat. n. Rott., na volbragte reparatie.

KROONSTAD 14 Julij, *Groenewold* Fennechina Hendrika, de Maas; *Bakker* Harmonie en *Postema* Martha, Koppenhage; *Smit* Arendina en *van Driesten* Grunus, Stockholm.

In lading.

PENANG 30 Mei, *Bik* 4 Gezusters, Macao.

ZOUTKAMP, 23 Julij. Binnengekomen 22 Julij, *de Jonge* Jantina, Newcastle.

Zeilklaar: *Huges* Johan Gerard, Noorw.; *Schaap* Geerdina Geertr., Nijkjobing.

233ste STAATSLOTERIJ.

Prijzen van *f* 100 en daarboven.

Trekking der Eerste Klasse.

2de Lijst. No. 5614 *f* 5000; no. 19603 *f* 1500; nos. 4015 en 15228 beide *f* 1000; nos. 9831, 11637 en 17718 ieder *f* 400; no. 16621 *f* 200; nos. 4826 en 18493 beide *f* 100. — *3de Lijst.* No. 1850 en 15508 beide *f* 1000; no. 19428 *f* 400; no. 10002, 10104, 15857 en 19775 ieder *f* 100.

BURGERLIJKE STAND.

Van den 17den tot en met den 23sten Julij 1857 zijn te *Groningen* geboren 11 zoons en 13 dochters; gehuwd 4 paren; overleden 12 ouden en 8 jongen.

HANDELSBERIGTEN.

GRAANMARKTEN.

ROTTERDAM, 21 *Julij.* Tarwe: 162 ℔ Hoogl. Kl. *f* 425, *f* 430. Lijnzaad: 110, 111 ℔ Petersb. Morshansky *f* 408.

AMSTERDAM, 22 *Julij.* Tarwe in een doen: 130 ℔ Kubanka *f* 375 bij partij; 127 ℔ n. b. Pools. *f* 385. — Rogge bij gerijven als voren: 122 ℔ Pruis. *f* 230, *f* 233; 116 ℔ n. Inlandsche *f* 208.

Koolzaad op het najaar prijshoudend, op het voorjaar 1 p. vl. hooger: Overmaasch 87 p. vl.; op 9 vat in Sept. 84 p. vl.; Oct. en Nov. 83½ p. vl.; Dec. en April 84 p. vl. — Lijnzaad onveranderd: 112, 113 ℔ Taganrog *f* 440. — Raapolie dadelijk onveranderd, op levering williger: op 6/w. *f* 52,25; vlieg. *f* 50,75; Sept. *f* 48,75 a *f* 49 a *f* 48,75; Oct. en Nov. *f* 48,50 a *f* 48,75; Dec. *f* 48,50. — Lijnolie dadelijk in een doen, op levering willig: op 6/w. *f* 46,75; vlieg. *f* 45,50; Sept., Oct., Nov. en Dec. *f* 45 a *f* 45,25. — Hennepolie op 6/w. *f* 51,50; vlieg. *f* 50. — Raapkoeken *f* 96 a *f* 100. — Lijnkoeken *f* 11¾ a *f* 14¼.

LONDEN, 20 *Julij.* De graanmarkt was heden goed voorzien. Inl. Tarwe werd 4 a 5 sh. lager dan l.l. Maandag verhandeld; ook vreemde zoude men 2 a 3 sh. lager hebben willen loslaten, indien zich koopers hadden vertoond; de notering is, bij gemis aan handel, nominaal. — Van Gerst was eene kleine hoeveelheid van het nieuwe gewas aan de markt; de kwal. was droog maar vrij hard; vreemde was 1 sh. lager. — Boonen en Erwten bedongen de prijzen der vorige week. — Haver 6 p. a 1 sh. lager.

Van den 22sten. Tarwe flaauw, doch Haver gevraagd.

EFFECTEN-BEURS.

AMSTERDAM, 22 *Julij.*

Nederl. Werkel. Schuld 2½ pCt. 63⅛; Dito Dito 3 pCt. 76⅜; Dito Dito 4 pCt. 96¼. — BELGIË, bij *Rothschild*, 2½ pCt. 53⅜. — SPANJE, Onbep. Stukken 1¼ pCt. 25 5/16; Dito Binnenl. 6/m. 3 pCt. 37 9/16; Dito Buitenl. £ 85, 3 pCt. 43⅛. — PORTUGAL, te Londen 3 pCt. 45 15/16; Dito 1856, 3 pCt. 45 5/16. — RUSLAND, bij *Hope* en Co. 1798 en 1816 5 pCt. 105⅛; Dito te Londen, 4½ pCt. 96¼; Dito bij *Stieglitz*, 1855, 6de serie, 5 pCt. 99¼. — OOSTENRIJK, Metall. 5 pCt. 76¼; Dito Dito 2½ pCt. 39 9/16; Dito rente Amsterdam, 1854, 5 pCt. 87; Dito Nationale Metalliek 5 pCt. 78 3/16. — MEXICO, Onbep. Stukken 3 pCt. 21⅝.

ADVERTENTIEN.

*** In de op den eersten Julij 1857 gehouden Algemeene Vergadering der Leden van het Genootschap **ter bevordering van Nijverheid**, te *Onderdendam*, is, volgens het eenstemmig oordeel van Beoordeelaren, het eenig ingekomen antwoord op de Prijsvraag No. CXVI, geteekend met de spreuk: »*Dat de Landbouw de levensader van het menschelijk geslacht is, is bekend,*" den daarop gestelden prijs niet waardig gekeurd, en wordt de Schrijver mitsdien opgeroepen, om op eenen ZATURDAG vóór den 1sten September 1857, het Antwoord, tegen vertooning van het merk, in het Naambriefje gesteld, tegen reçu bij den ondergeteekenden Secretaris terug te vragen; zullende na verloop van dien tijd het Naambriefje in de eerste Vergadering der Leden, ongeopend worden verbrand.

Voorts zijn de navolgende PRIJSVRAGEN ter beantwoording uitgeschreven:

1. Aangezien bij het onschadelijk maken of uitroeijen van schadelijk gedierte het een eerste en onmisbaar vereischte is, het leven en de huishouding van hetzelve naauwkeurig en in alle bijzonderheden te kennen, zoo vraagt het Genootschap eene verhandeling, waarin naauwkeurig, duidelijk en beknopt de oeconomie, of de natuurlijke geschiedenis beschreven wordt van die dieren, welke in verschillende deelen van ons Rijk, aan onze Vaderlandsche landhuishouding de meeste schade berokkenen. Bij de beantwoording zal men niet alleen te letten hebben op die diersoorten, welke voor de te veld staande gewassen of voor tuinvruchten en moeskruiden schadelijk zijn, maar ook moeten denken aan die dieren, die niet zelden aan onze graslanden, aan onze ooftboomen, in onze losschen, aan onze verschillende winstgevende veesoorten, aan de reeds geoogste veldvruchten en verschillende zuivel-producten minder of meerder schade toebrengen. De belooning voor het beste en goedgekeurd wordend antwoord zal zijn *de eerste* Gouden Medaille, terwijl de antwoorden vóór den 1sten Jan. 1860 zullen moeten worden ingezonden.

2. In de laatste jaren vooral hebben vele onzer landhuishoudkundigen getracht, onze verschillende veesoorten, en daaronder ook het pluimvee, door kruising met vreemde veesoorten te veredelen en te verbeteren. Het Genootschap wenscht opgegeven te zien, welke uitkomsten die pogingen hebben opgeleverd, en tevens, of men daarbij naar vaste en bepaalde regelen is te werk gegaan? Zoo neen, — welke regelen in dezen dan, naar het voorschrift der wetenschap, in acht genomen moeten worden, om op eene gunstige uitkomst, ook voor de toekomst, te kunnen rekenen? De prijs voor het best en goedgekeurd wordende antwoord zal zijn de *tweede* Gouden Medaille, en de inzending der antwoorden moeten plaats vinden vóór den 1sten Jan. 1859.

3. Welke eigenschappen van ons rundvee kunnen geacht worden het uitvloeisel of het gevolg te zijn van uitwendige invloeden, eigen aan ons Vaderland? Niet alleen zal men hier hebben te letten op grond, klimaat, enz., maar ook moeten denken aan de eigenaardige behandeling, die het vee van der jeugd af bij ons ondervindt. De belooning voor het beste en goedgekeurd wordende antwoord zal bestaan in de Zilveren Medaille, en de antwoorden moeten worden ingezonden vóór den 1sten Jan. 1859.

4. Daar er door kanalisatie in verschillende deelen van ons

Vaderland vele afgelegene hooge veenen meer genaakbaar en toegankelijk gemaakt en alzoo geschiktheid verkrijgen om bebouwd te kunnen worden, zoo vraagt het Genootschap: Wat heeft de ondervinding in ons Vaderland geleerd nopens de teelt van verschillende gewassen op hooge veengronden, en welke bleek, bij latere vergraving van het veen, de uitwerking te zijn geweest, die deze teelt op de deugdelijkheid der onderliggende veenlagen had uitgeoefend? Belooning de Zilveren Medaille en beantwoording vóór den 1sten Jan. 1859.

5. Van welke der verschillende kunstmesten, die door den handel opgenomen en verkrijgbaar zijn gesteld, heeft men in ons Vaderland bij land- of tuinbouw gebruik gemaakt? Hoe en in welke hoeveelheden zijn zij aangewend geworden en met welk gevolg op verschillende grondsoorten en bij verschillende gewassen? Belooning de Zilveren Medaille, voor het beste en goedgekeurd wordende antwoord, dat vóór den 1sten Jan. 1859 zal zijn ingezonden.

6. Wat zijn de redenen, dat het getal van tamme ganzen, vroeger in sommige deelen van dit gewest zoo aanzienlijk groot, hoe langer zoo meer afneemt? Staan de voordeelen, die derzelver teelt afwerpt, welligt niet in genoegzaam gunstige verhouding tot de kosten van onderhoud, en moet dit als oorzaak van deze vermindering worden aangezien? of bestaan daarvoor andere redenen? In welke verhouding staat de winst, die hare teelt afwerpt, tot die, welke van zwanen of eenden getrokken wordt? In welke deelen van dit gewest kan de teelt van dit gevogelte vooral met voordeel worden gedreven en aanbevolen? en hoe moet men daarbij te werk gaan, ten einde er de grootste winsten van te trekken? Te beantwoorden vóór den 1sten Jan. 1857. Belooning de Zilveren Medaille.

7. Hoe moet eene model-boerderij zijn ingerigt en waar moet dezelve gevestigd zijn, om er het meeste nut van te kunnen verwachten? Belooning de *tweede* Gouden Medaille. Beantwoording vóór den 1sten Jan. 1859.

8. Welke uitkomsten heeft de cultuur der Haarlemmermeergronden tot dusverre opgeleverd? Welke misslagen heeft men daarbij begaan en waarop, met het oog op de ligging en geaardheid van den grond, dient vooral gelet te worden, indien men de landhuishouding in dien polder, voor het toekomende, met voordeel wil drijven? Te beantwoorden vóór den 1 Jan. 1859. Belooning de *tweede* Gouden Medaille.

9. De Maatschappij van Weldadigheid heeft, vooral in den laatsten tijd, de aandacht van menigeen en zoo ook van het Bestuur des Genootschaps tot zich getrokken en haar voortdurend bestaan schijnt zelfs hoogst onzeker te zijn geworden. Het Genootschap vraagt daarom eene volledige, doch beknopte geschiedenis dezer Maatschappij, en wel vooral van hare Landhuishouding van af hare oprigting tot op dezen tijd, en tevens de beantwoording der vraag, of haar verder bestaan wenschelijk moet geacht worden, en zoo ja, welke veranderingen er alsdan in hare inrigting en wel vooral in het landhuishoudkundig deel er aan behooren gebragt te worden? Te beantwoorden vóór den 1sten Jan. 1859. Belooning *eerste* Gouden Medaille.

10. Welke vruchten hebben de tentoonstellingen, in de laatste jaren gehouden, bepaaldelijk voor onze Vaderlandsche landhuishouding, opgeleverd, en waarop moet bij het houden van tentoonstellingen van landhuishoudelijke voorwerpen vooral gelet worden, indien zij niet in ijdele en onvruchtbare vertooningen ontaarden, maar aan het doel beantwoorden en wezenlijk nuttig zullen zijn? Te beantwoorden vóór den 1sten Jan. 1859. Belooning de *tweede* Gouden Medaille

11. Waardoor kan nijverheid, orde en spaarzaamheid, die bij de dagloonerers en bij den dienstbaren stand zoo zeer verwaarloosd worden, en welke verwaarloozing zooveel tot achteruitgang en verarming bijdraagt, het best en het zekerst bij deze klassen der maatschappij worden opgewekt en in stand gehouden? Te beantwoorden vóór den 1sten Januarij 1859. Belooning de Zilveren Medaille.

12. Het Genootschap verlangt een naauwkeurig verslag van eene vergelijkende proefteelt met de hier in 't wild groeijende roode klaver en de gewone roode Brabandsche klaver, beide op eene oppervlakte van 25 Nederlandsche roeden geteeld. De inzending van het verslag zal moeten plaats vinden vóór of op ultimo December 1860, terwijl de belooning voor het beste en goedgekeurd wordende verslag zal zijn de Zilveren Medaille.

13. Op welken afstand moeten, bij de rijenteelt, de rijen, bij verschillende granen en peulvruchtsoorten, getrokken worden, om van die vruchten de grootste opbrengst te oogsten en de geringste uitgaven te hebben aan zaaizaad en schoonhouden van den akker? Beantwoording vóór den 1sten Januarij 1859. Belooning de Zilveren Medaille.

14. Welke zaaiwerktuigen voor granen en peulvruchten op verschillende grondsoorten op rijen, en welke werktuigen voor het schoonhouden van op rijen gezaaide veldproducten verdienen de meeste aanbeveling? Belooning de Zilveren Medaille. Beantwoording vóór of op ultimo December 1858.

15. Wat kan er door de gewestelijke regering, door het Onderdendamsch Genootschap of door partikulieren, hetzij afzonderlijk, hetzij gemeenschappelijk, gedaan worden, om aan de bestaande paarden-, runder- en schapenrassen van dit gewest een meer constant karakter te geven? Beantwoording vóór of op ultimo December 1858. Belooning de Zilveren Medaille.

16. Het Genootschap verlangt eene opgave van de verschillende gras- en andere plantensoorten, die worden aangetroffen in onze oude graslanden op zware klei, op zavelgrond, op zand- en op veenachtige gronden, met aanwijzing, welke dier planten op de verschillende grondsoorten in de graslanden het wenschelijkst moeten worden geacht, en hoe deszelfs voorkomen er op het best wordt bevorderd. Belooning *tweede* Gouden Medaille. Beantwoording vóór den 1sten Januarij 1860.

Alle antwoorden, welke naar eenen prijs dingen, zullen leesbaar en bij voorkeur in de Nederduitsche taal moeten zijn geschreven; wordende echter het gebruik der Fransche, Engelsche, Latijnsche en Hoogduitsche talen, mits met eene Italiaansche letter geschreven, toegelaten. Zij zullen niet mogen zijn geschreven met de eigene hand des inzenders, noch met diens naam en woonplaats onderteekend; maar moeten voorzien zijn van eene zinspreuk, en vergezeld wezen van een verzegeld biljet, op de buitenzijde dezelfde spreuk voerende, en in welks binnenzijde een kenbaar merk zal zijn gesteld, ten einde in geval van niet-bekrooning het ingezonden stuk op vertooning van het merk kan worden terugbekomen. In dit biljet zal het naambriefje, met dezelfde zinspreuk als het antwoord voorzien, almede verzegeld, moeten zijn ingesloten.

Degene, die zich vóór de toewijzing van den prijs op eenigerhande wijze bekend maakt, zal van alle aanspraak op denzelven verstoken zijn.

Alle bekroonde stukken blijven den eigendom van het Genootschap; zullende ieder Schrijver bij het ontvangen van den uitgeloofden prijs zich verbinden, om hetzelve noch geheel noch gedeeltelijk, zonder goedkeuring van het Bestuur, te doen drukken.

ONDERDENDAM, 21 Julij 1857.

Namens het Bestuur:
Mr. A. J. VAN ROIJEN,
Secretaris.

HUWELIJKS-, GEBOORTE- EN STERFBERIGTEN.

*** Bevallen van eene DOCHTER E. G. DE JONG, geliefde Echtgenoot van

A. K. BROUWER HUISINGA,
Predikant.

LANGEZWAAG, 18 Julij 1857.

*** Bevallen van eene DOCHTER A. J. KARP, geliefde Echtgenoot van

E. R. LOTTHERING.

SCHEEMDA, 20 Julij 1857.

*** Bevallen van een *ZOON* HINDERTJE MEIJER—EBELS.

KROONPOLDER, 20 Julij 1857.

T. MEIJER.

Algemeene en bijzondere kennisgeving.

*** BURUM, 21 Julij 1857. Bevallen van eene *DOCHTER* M. J. OFFERHAUS—DOORNBOS.

*** GRONINGEN, 22 Julij 1857. Bevallen van een ZOON G. TIESSEN, geliefde Echtgenoot van

E. H. AALFS.

*** Heden overleed, na eene ongesteldheid van twaalf dagen, mijne geliefde jongste Dochter MARIA ANNA, in den ouderdom van ruim 9 jaren; diep betreurd door mij, hare Broeders en Zusters.

J. J. WALKER,
Wedw. C. H. A. AUGUSTO.

GRONINGEN, 20 Julij 1857.

VERKOOPING
VAN
ONGEBONDENE BOEKEN EN KOPIJEN.

Op MAANDAG en DINGSDAG den 27sten en 28sten Julij e.k., zal, **onder Boekverkoopers**, worden geveild: eene belangrijke verzameling **ONGEBONDENE BOEKEN**, waarin voorkomen de Fondsartikelen der Heeren W. VAN BOEKEREN, L. en R. J. SCHIERBEEK, D. H. VAN DER SCHEER en meer anderen. — De **CATALOGUS** is op *franko* aanvrage te bekomen bij de Boekverkoopers R. J. SCHIERBEEK en K. DE WAARD.

*** **H. GEERTSEMA, JR.**, te *Groningen*, heeft uitgegeven:

WET tot regeling der JAGT en VISSCHERIJ. Prijs 10 Ct.

En debiteert met succes:

WET houdende bepalingen omtrent de HUISHOUDING en TUCHT op de KOOPVAARDIJSCHEPEN. Prijs 5 Ct.

MONSTERROLLEN voor de ZEEVAART. Prijs 10 Ct.

Gedrukte JOURNAALBOEKEN in onderscheidene Prijzen, en tegen zeer billijke Prijzen te bekomen alle KANTOOR- en SCHRIJFBEHOEFTEN, POSTPAPIER en ADRESKAARTJES, met en zonder **naamstempel.**

De Kerken onder het Kruis,
Schetsen en Beelden, en
CHRISTUS HET HEIL DER KERK,

zijn beide, à *f* 2,00, bij alle HH. Boekhandelaren voorhanden.

Bovenstaande Werken komen zoo even van de Pers, zijn *buitengewoon schoon* geschreven, en munten boven velen van hunnen tijd uit.

*** Aan de Inteekenaren is verzonden:

No. 15 van den **Jaargang voor 1857** van

De Huisvriend,

Gemengde Lectuur voor Burgers in Stad en Land,
VERZAMELD DOOR
J. J. A. GOEVERNEUR.

Inhoud. *Uit alle landen en talen:* VIII. De lange, de dikke en de scherpzigtige; een volkssprookje, naar 't Boheemsch van K. JAROMIR ERBEN. — Praters. — Smart en Droefenis; een paar grepen uit het leven. — Heel en half. — Cornélie. — De dooden sterven niet. — Levensbeschrijvingen uit de dieren-, planten- en delfstoffelijke wereld: IV. de Eland. — Schetsen uit Zweden; naar THEODOOR MUGGE. — Een Italiaansche nacht in de Oosterstraat te Groningen, door JAN DE RIJMER. — Wijsheid en goud.

Jaarlijks verschijnen 26 Vellen roijaal octavo, tegen den prijs van *f* 3—00.

Aanbesteding.

De LUITENANT-KOLONEL, GARNIZOENS-KOMMANDANT, belast met het toezigt over de GARNIZOENS-BAKKERIJ, zal, op DONDERDAG den 6den Augustus a.s., des middags te 12 uur, onder nadere goedkeuring van het M. v. O., in de Garnizoens-Infirmerie alhier, aanbesteden, de LEVERING van:

Drie Lasten **RIJNTARWE,**
Een Last **ZEEUWSCHE TARWE,**
Een Last **CUBANCA TARWE**, en
Een Last **INLANDSCHE ROGGE;**

moetende het gewigt per Mud minstens zijn, de Rijn 77, de Zeeuwsche 74, de Cubanca Tarwe 77, en de Rogge 72 pond.

De Aanbesteding geschiedt op gezegeld papier; moetende het merk op de aan te bieden Monsters voorkomen, en op den omslag van het Inschrijvingsbiljet geplaatst zijn.

De verdere Voorwaarden, waarop voorschreven Aanbesteding zal geschieden, zijn ter lezing van heden tot den dag van Aanbesteding op het BUREAU van gemelde Infirmerie, van des morgens 10 tot 12 uur.

GRONINGEN, 24 Julij 1857.

De Luitenant-Kolonel voornoemd:
ENGELBREGT.

De **COMMISSIE** van ADMINISTRATIE van het *Burgerlijk en Militair Huis van Verzekering* te *Groningen* brengt bij deze ter kennis der belanghebbenden, dat er van de gemelde Gevangenis een **TWEEDE BEWAARDER** zal worden benoemd, op eene JAARWEDDE van ***f* 230** met eenige **emolumenten.**

Zij die genegen zijn, om zich voor deze Betrekking aan te melden en wel bij voorkeur gewezen MILITAIREN, zullen zich op DINGSDAG den 4den Augustus 1857, des namiddags te vier uur, dienen aan te melden in de voorzeide GEVANGENIS, en minstens acht dagen bevorens hunne PAPIEREN en GETUIGSCHRIFTEN aldaar behooren in te leveren.

GRONINGEN, 14 Julij 1857.

De Commissie van Administratie voornd.:
R. H. EIJSSONIUS WICHERS, *Vice-Pres.*
W. WOLTHERS, *Secretaris.*

BURGEMEESTER en WETHOUDERS der Gemeente *Adorp* zijn van voornemen, op WOENSDAG den 5den Augustus 1857, des namiddags te 4 uur, in het GEMEENTEHUIS te *Adorp*, onder nadere goedkeuring van Heeren GEDEPUTEERDE STATEN, bij enkele Inschrijving aan te besteden: **het leggen van eenen GRINDWEG van af den Straatweg te *Adorp* tot de *Wierummerschouw*;** waarvan het Bestek en de Voorwaarden van heden af zullen ter lezing liggen in het GEMEENTEHUIS te *Adorp*, terwijl de aanwijzing zal plaats hebben op WOENSDAG den 29sten Julij 1857, des namiddags te 3 uur.

ADORP, 20 Julij 1857.

Burgemeester en Wethouders voornoemd:
J. W. VAN ROIJEN.
De Wethouder L. S.:
M. P. MEDEMA.

WEGENS
KWITERING VAN AFFAIRE,

zal, op WOENSDAG den 19den Augustus 1857, des voormiddags te 10 uur en verv., vóór de Woning van de Wed. GEERSINGA, in de Oude Boteringestraat te *Groningen*, publiek worden verkocht: Eene aanzienlijke partij

JAPANSCH, CHINEESCH, GEËMAILLEERD, BLAAUW en BONT PORSELEIN,

benevens eene partij WIT, GEKLEURD en GROF **AARDEWERK, ENZ.**

Te bezien Maandag en Dingsdag bevorens van 11 tot 2 en van 3 tot 6 uur, op BEWIJZEN VAN TOEGANG, te bekomen ten Kantore van

Mr. J. H. GEERTSEMA, *Notaris.*

VERKOOP VAN
IN OPPER STAAND HOO[I]
EN
Verhuring van Naweide.

Mr. **R. M. A. DE MAREES VAN SW[IN]DEREN**, Notaris te *Ezinge*, zal, op MAANDAG [den] 27sten Julij 1857, des namiddags te vier uur, eerst o[p het] Land gelegen aan den Bosscherweg te *Grijpskerk*, en d[aarna] ten Huize van H. A. WOEST, te *Grijpskerk*, ten ver[zoeke] van den Heer en Mr. J. H. QUINTUS, te koop aanbie[den:] het **HOOI**, goed gewonnen, van pl. min. 3 Bund[ers] Roe; voorts verhuren: de **NAWEIDE** van dat[zelfde] Land.

Zamenkomst op het Land zoo even genoemd.

*** Mr. **J. D. TRESLING**, Notaris te *Scha[...]* gedenkt, op VRIJDAG den 31sten Julij 1857, des nami[ddags] te 2 uur, ten Huize van D. T. KUIPER, Kastelein te *Sid[debu]ren*, en ten verzoeke van de Erven van de Wedw. [...] SMID, publiek te veilen en te verkoopen:

I. Eene **BOERENBE[HUI]ZING** en **SCHUUR**, me[t] VASTE EN IN ALLE LIN[IËN] VERERVENDE BEKLEMMING [...] 12 B., 94 R., 40 El EIG[EN] BOUW- en GROENLAND, sta[ande] en gelegen op *Tjugchum*, onder *Siddeburen*, zullende voo[rtaan] op Sint Martini tot vaste huur doen *f* 50—00; en no[g] VASTE EN IN ALLE LINIËN VERERVENDE BEK[LEM]MING van 27 B., 54 R., 10 El BOUW- en GROENLA[ND] mede aldaar, doende jaarlijks op Sint Martini tot vaste [huur] *f* 50—00, aan de Kerk van *Meedhuizen*; zijnde reeds [...] Bunders met KLEI bedekt en er kan meer KLEI wo[rden] gegraven.

II. Den EIGENDOM van opgemelde 12 B., 94 [R.,] 40 El BEHUISD LAND, doende tot huur *f* 50—00.

III. De VASTE EN IN ALLE LINIËN VERERVEN[DE] BEKLEMMING van 3 B., 25 R., 80 El LAND, gel[egen] op *Tjugchum*, onder *Siddeburen*, zullende voortaan jaar[lijks] op Sint Martini tot vaste huur doen *f* 15—00.

IV. Den EIGENDOM van opgemeld Perceel.

V. Den EIGENDOM van 13 B. BEHUISD LAND, [ge]legen onder *Siddeburen*, wordende bij W. K. DALLIN[G] onder vaste beklemming gebruikt, jaarlijks voor *f* 22—[...]

Mr. J. D. TRESLING.

HANDWERKSCHOOL VOOR MEISJES

De ondergeteekende wenscht met den 1sten Aug. e.[k.] onder medewerking van eene **bekwame helpste[r]** eene **SCHOOL** voor **VROUWELIJKE HAN[D]WERKEN** te **openen**, en beveelt zich daartoe vr[ien]delijk in de gunst harer Stadgenooten, zullende zij trach[ten] zich hun vertrouwen waardig te maken.

GRONINGEN, 24 Julij 1857.

C. HOSTEIJN, Wedw. BOSSE,
Noorderhaven, I 210.

VROUWEN-LOGEMENT

Opgerigt door de VEREENIGING **ter verbreid[ing] der waarheid**, onder den naam van „***TE HUIS***“ Bethaniedwarsstraat, bij de Hoogstraat, K 140, te A[m]sterdam.

Deze Inrigting biedt TWEE KLASSEN van **LOG[E]MENT** aan, zoowel voor **Burger Jufvrouwe[n]** als **Meisjes** uit den **dienstbaren Stand**, om h[un] een ORDENTLIJK en GOEDKOOP VERBLIJF te ve[r]schaffen.

De vele aanvragen om fatsoenlijke Dienstboden doet [...] „TE HUIS” zeer aanbevelen.

Met het geven van informatiën hebben zich, onder andere[n], belast de navolgende Heeren: te *Bolsward* H. V[AN] REINEN; te *Groningen* J. J. P. VALETON, Profe[s]sor; te *Harlingen* H. C. VOORHOEVE, Pred., en P. [...] VAN DER WOUDE; te *Leeuwarden* J. H. GUNNING, Pred.; te *Scharnegoutum* W. SIJPKENS, Pred.; te *Sn[eek]* de Dames FOCKENS; te *Stadskanaal* HARDENBERG; te *Steenwijk* JERM. SIBLESZ, Pred.; te *Vrouwen-Parochie* J. H. MAATJES.

Wedw. FELDBRUGGE EN Co.
Pekela & Groningen,

hebben de eer hunne **geëerde Stad- en Landgenooten** [...] berigten, dat zij hunne MAGAZIJNE[N] ruim hebben gesorteerd in al[le] **soorten** van **GALANTERIËN, GARENS, LIN[NEN]TEN, NEIGES, BLONDES, ENZ.**; alsook, da[t] zij hun MAGAZIJN te ***PEKELA*** ruim hebbe[n] gesorteerd in alle **soorten** van **PORSELEIN, GLAS, AARDEWERK, BEHANGPAPIER[EN],** ENZ., ENZ., ENZ.

In 't groot en in 't klein.

ZWART PARAFINVERNIS,

uit de Koninklijk Geoctroijeerde Fabrij[k] van **A. J. HAAGES & CIE.**: pe[r] Fust van minstens 12¼ N. ℔, 40 Cts. he[t] Kilo. Depôt bij

G. K. DE JONGE,
O. Ebbingestraat.

Tevens ontvangen **STEREOSCOPEN**, waarbij eene keurige **collectie PLATEN.**

TE KOOP:

2 beste **BAROUCHETTES** voor **4 Personen** en **Kinderbankje**; waarvan eene zoo goed als nieuw. Te bevragen bij

L. B. OOSTEWEEGHEL,
Rijtuigsmid te *Groningen*, Nieuwe weg.

Bij den Vleeschhouwer **G. BOUMAN**, in de Gelkingestraat, is op heden geslagt: een extra puik blank **ZOETEMELKS KALF.**

Er wordt dadelijk een **BEDIENDE** verlangd bij

E. J. WITTE,
Koek- en *Banketbakker*,
Zwanenstraat, lett. K no. 36.

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

gedaan te *Groningen*; medegedeeld van wege het Genootschap: *Ter bevordering der Natuurkundige Wetenschappen*,

Julij 1857.

DAGEN.	BAROMETER op 0°.			THERMOMETER.			VOCHTIGHEIDS-TOESTAND.			WINDSTREEK.			LUCHTGESTELDHEID.		
	8 uur.	2 uur.	8 uur.	8 u.	2 u.	8 u.	8 u.	2 u.	8 u.	8 uur.	2 uur.	8 uur.	8 uur.	2 uur.	8 uur.
12	765,15	767,18	768,54	17,5	19,8	18,0	0,76	0,63	0,81	W.N.W.	W.N.W.	W.t.N.	bewolkt.	wein. bew.	helder.
13	769,11	769,29	769,10	19,0	25,1	20,8	0,92	0,68	0,80	Z.W.t.Z.	Z.W.t.W.	W.Z.W.	helder.	helder.	„
14	769,38	768,75	768,04	19,4	22,8	19,3	0,85	0,69	0,88	W.t.N.	N.W.	N.t.W.	bewolkt.	bewolkt.	wein. bew.
15	765,77	762,31	758,46	19,2	26,6	24,3	0,84	0,60	0,80	O.	O.Z.O.	O.t.Z.	helder.	helder.	betrokken.
16	756,98	756,22	756,26	20,2	21,6	18,3	0,96	0,86	0,92	Z.W.	Z.Z.W.	W.N.W.	betrokken.	betrokken.	wein. bew.
17	758,92	761,66	762,47	16,0	19,0	16,5	0,94	0,79	0,95	W.t.N.	W.N.W.	Z.W.t.W.	„	„	betrokken.
8	763,83	765,33	765,74	17,4	19,1	17,0	0,86	0,91	0,88	W.	„	W.N.W.	bewolkt.	bewolkt.	bewolkt.

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.